EKSPEDIT
ČASOPISNA AGENCIJA SLOVENIJE

Univerzitetna knjižnica
Dr. Rupel Ljubljana

Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Srečno in veselo Novo leto

želi vsemu
koroškemu ljudstvu

Slovenski vestnik

LETNIK III. DUNAJ, V PETEK 2. I. 1948 ŠTEV. 1 (94)

Ob vstopu v Novo leto 1948

Ob vsakem Novem letu, ko nam misli uhajajo nazaj v preteklost, polagamo sami sebi račun za vse, kar smo v preteklem letu naredili za dobro svojega naroda. Ta dan pa se naši pogledi upirajo tudi v bodočnost, v pričakovanju kaj nam bodo prinesli novi dnevi.

Koroški Slovenci stopamo že v tretje Novo leto, odkar smo pregnali nemške naciste, odkar se je končala vojna, odkar zahtevamo in se borimo za priznanje pridobitev, ki smo jih v minuli vojni drago plačali s svojo krvjo.

Mi verujemo tudi danes v zmago pravice, saj lahko s ponosom gledamo v minulo leto naše borbe, kakor se s ponosom spominjamo vse naše dolge borbe, ki smo jo vedno vodili zato, ker smo se zavedali, da smo del slovenskega naroda

Že pred sto leti, 1848. je veliki Majar-Žiljski postavil v imenu vsega našega ljudstva zahtevo po Zedinjeni Sloveniji. On je tudi pred sto leti zastopal koroške Slovence na prvem slovanskem kongresu v Pragi, ki je utrdil slovansko vzajemnost in pospešil razvoj prebujanja nacionalne zavesti slovanskih narodov, hkrati pa tudi prestopil ozko panslavistično gledanje in začel propagirati humanizem in bratstvo med narodi. Prav tako se s ponosom spominjamo štiridesetletne borbe in vztrajnega dela naše prosvetne organizacije za kulturni dvig in razvoj našega ljudstva. S posebnim ponosom pa gledamo na junaško dobo naše narodnoosvobodilne borbe, v kateri smo pokazali vso svojo življenjsko silo in mladost, v kateri smo dokazali, da smo dovolj trdni, da lahko mirno gledamo v prihodnost. Ni moglo ugonobiti naše jeklene sile dolgoletno politično in gospodarsko zatiranje in izkoriščanje prve avstrijske republike, niso nas mogla uničiti nacistično nasilje, zapori in koncentracijska taborišča, in prav tako nas tudi ne bodo mogla uničiti nova nasilja združene reakcije, ki se vedno močneje zaletava v nas in naše pravične zahteve.

Slovenska Koroška je dejstvo, ki ga ne more in ne bo moglo izbrisati nikakršno zanikanje. S Slovensko Koroško se je bavil svet v preteklem letu, z njo se bo bavil tudi letos. To pa zaradi tega, ker so njeni mejniki začrtani s krvjo in trpljenjem neštetih tja do Šmohora in do vrhov Svinške planine. Zato bodo tudi ti mejniki obstali in zato bo zmagala enotna volja slovenskega ljudstva, ki se ni in se ne bo nikdar sprijaznilo s storjeno krivico..

Nikoli se ne bomo niti za trenutek izneverili načelom in ciljem, ki so nas vodili v narodno osvobodilni borbi in nadaljevali bomo boj za slednjo ped slovenske zemlje, za nacionalno svobodo, za demokratične pravice, za priključitev k FLRJ. Hkrati pa bomo skušali s svojim delom, kar je v naši moči, prispevati k napredku človeštva, k miru in blagostanju.

Zavedamo se velikih težkoč in ne podcenjujemo sil, ki skušajo preprečiti izpolnitev vseh naših pravičnih zahtev. Zavedamo pa se tudi svoje sile, zavedamo se, da je pravica na naši strani in končno zavedamo se, da nas v naši pravični borbi podpirajo demokratične sile vsega sveta, predvsem pa velika družina slovanskih narodov, katerih zastopniki so pred letom dni na Slovanskem kongresu v Beogradu slovesno izjavili: „Slovanska javnost se ne more pomiriti s tem, da bodo naši bratje v teh ali drugih krajih ostali ločeni od svojih narodov Z vsemi dovoljenimi sredstvi bomo delali za zedinjenje slovanskih narodov v njihovih narodnih državah."

Stopamo v Novo leto s prepričanjem, da se bo po sto letih končno uresničila ideja naših največjih mož preteklosti od velikega Majarja preko Einspielerja pa do Franceta Grafenauerja, — ideja Zedinjene Slovenije, ki je in bo živela v našem ljudstvu do njenega popolnega uresničenja.

Sestavljena je prva demokratična vlada svobodne Grčije

Radijska postaja grške demokratične armade je v svoji oddaji 25. decembra tega leta objavila akt o sestavi začasne vlade svobodne Grčije, v katerem je rečeno:

Opirajoč se na zakonodajne akte vrhovnega štaba grške demokratične armade od 10. avgusta 1947 in glede na nujno potrebo osnovanja osrednje vlade na svobodnem ozemlju, ki jo zahtevajo uničenje nacionalne neodvisnosti po tujih imperialistih, dejstvo, da Grčija v resnici nima svoje nacionalne vlade, razvoj ljudskega demokratičnega gibanja in borbeni razmah in porast demokratične armade, smo ustvarili začasno demokratično vlado svobodne Grčije.

Glavni in prvenstveni cilj začasne demokratične vlade je:

nadaljevati in razširiti z vsemi sredstvi borbo za osvoboditev Grčije izpod jarma tujih imperialistov in njihovih agentov, za vzpostavitev nacionalne neodvisnosti, za zmago in zmagoslavje demokracije v Grčiji, za uresničenje demokratičnih pravic in svoboščin grškega ljudstva;

upravljati državo na demokratični in ljudski podlagi ter ukreniti vse potrebno za razvoj ljudsko demokratičnih ustanov in izvedbo reform, kakor so ljudski odbori, ljudsko sodstvo, agrarna reforma, ljudska prosveta itd. ter zadovoljiti življenjskim potrebam ljudstva na svobodnem ozemlju, kakor tudi na ozemlju, ki ga osvobajamo;

ustvariti narodno pomirjenje in enotnost na podlagi zagotovitve nacionalne neodvisnosti in spoštovanja ljudskih demokratičnih pravic in svoboščin;

zastopati demokratično Grčijo v inozemstvu in znova vzpostaviti prijateljske odnose z vsemi demokratičnimi narodi in njihovimi vladami.

Da bi ustvarila svoje cilje, bo začasna demokratična vlada izdajala zakone in dekrete. Zakone prednaša in izdaja vsa vlada. Dekrete prednaša pristojni minister, izdaja pa jih predsednik vlade.

Začasna demokratična vlada je sklenila poslati razglas grškemu narodu, v katerem ga bo obvestila o svojih ciljih.

Ker je prepričana, da izvira njena moč iz ljudstva in vsa oblast iz ljudstva, bo začasna demokratična vlada sklicala takoj, ko bodo razmere dopuščale, ljudsko skupščino kot edino suvereno zastopstvo naroda.

Začasna demokratična vlada se naslanja na patriotizem in podporo grškega ljudstva pri svojem delu za uspešno dovršitev dela, ki ga je pričela.

PROGLAS ZAČASNE DEMOKRATIČNE VLADE GRŠKEMU LJUDSTVU

Pravosodni minister nove začasne demokratične vlade svobodne Grčije je prebral v radijski postaji demokratične armade Grčije dne 24. decembra proglas začasne demokratične vlade svobodne Grčije, v katerem je med drugim rečeno:

V Atenah ni nacionalne grške vlade; tam sta samo Tsaldaris in Sofulis, ki sta tujim imperialistom in domačim plutokratom prodala vse, kar nam je sveto — čast in življenje naroda in samo Grčijo. Ta padec v blato veleizdaje je privedel tako daleč, da so borba naroda in borbeni zamahi in porast demokratične armade Grčije ustvarili prve nujne pogoje za uresničenje splošne grške zahteve za obrambo interesov naše države. Pokoravajoč se pozivu Grčije, smo ustanovili prvo začasno demokratično vlado svobodne Grčije.

Prvi in glavni cilj začasne vlade je, da vzpodbudi vse ljudske sile za to, da bi se država čimprej osvobodila tujih imperialistov in domačih hlapcev, da ustvari narodno suverenost, zaščiti zemeljsko nedotakljivost države pred vsakim tujim imperialističnim navalom in napne vse sile za zmago demokracije. Ena njenih osnovnih teženj bo krepitev ljudske demokratične oblasti na svobodnem ozemlju, razširjenje ustanov ljudskih odborov in ljudskega sodstva, kar je temelj demokratične izgradnje, kakor tudi izvedba nacionalizacije tujih podjetij, velebank in težke industrije. Naloga vlade je, da izvede agrarno reformo in reorganizacijo narodnega gospodarstva in državnega aparata na ljudski demokratični osnovi, da dela za pomiritev in za učvrstitev enotnosti, da bi se zagotovila nacionalna neodvisnost. V vladni program spada zavarovanje demokratičnih pravic vseh grških državljanov, zagotovitev popolne enakopravnosti narodnih manjšin in njihove pravice do narodnega razvoja, ustvarjanje močne ljudske armade, mornarice in letalstva, obrambne sile svobodne in močne Grčije, ki bo sposobna braniti svojo narodno suverenost, neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost pred vsakim tujim imperialističnim navalom, razvijajoč tesno bratsko sodelovanje z vsemi demokratičnimi evropskimi narodi.

Začasna demokratična vlada bo težila k temu, da vzpostavi prijateljske odnose z vsemi državami v okviru in smislu ciljev Organizacije Združenih narodov. Grčija mora postati činitelj miru v OZN. Posebno pozornost bomo posvetili vzpostavitvi prijateljskih odnosov s Sovjetsko zvezo in slovanskimi demokracijami na Balkanu in v Srednji Evropi, pa tudi z ostalimi demokratičnimi narodi in bomo težili k temu, da vzpostavimo z njimi diplomatske odnose.

Prepričani smo, da interesi miru in demokracije vsega sveta in vsake države zahtevajo skupen nastop proti nevarnosti imperialističnega napada. Nikdar ne bomo dovolili, da bi postala Grčija odskočna deska za vojno proti bratskim demokratičnim narodom.

Polni optimizma pričenjamo uresničevati naloge, ki smo jih podvzeli. Ne podcenjujemo težav, ki so pred nami, vendar vemo, da je z nami grško ljudstvo in njegova Demokratična armada, ki predstavljata nepremagljivo silo in uživata simpatije vseh demokratičnih narodov sveta. Od tod izvira naše zaupanje, da bo grški narod končno izvojeval svoje pravice ter mu bo uspelo ustvariti svobodno, neodvisno in demokratično Grčijo.

Proglas začasne demokratične vlade so podpisali predsednik vlade in vojni minister general Markos ter vsi ostali člani vlade.

Znanost mora služiti ljudstvu

GOVOR MARSALA TITA O PRILIKI 80-LETNICE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI V ZAGREBU

Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu je te dni praznovala 80-letnico obstoja in ob tej priliki imenovala predsednika min. sveta FLRJ maršala Tita za svojega častnega člana. Na svečani seji Akademije znanosti in umetnosti se je maršal Tito zahvalil za imenovanje za častnega člana in v svojem govoru med drugim izjavil, da v Avstriji in bivši Jugoslaviji Akademija ni mogla biti ognjišče naprednih idej. Šele sedaj, po zlomu starega socialnega reda so padle tudi tiste verige, ki so vezale znanstvene ustanove, akademijo znanosti in umetnosti. Samo v novi socialistični družbi uživa znanost neomejene možnosti, samo v socialistični družbi lahko uspehe znanosti polno realizirajo, ravno zaradi tega, ker rezultati znanosti služijo širokim množicam in ne poedincem ali peščici privilegirancev.

Maršal Tito je naglasil, da so znanstveniki v svoji ogromni večini vedno stremeli za tem, da bi njihova odkritja in uspehi njihovih raziskavanj služili ljudstvu. To pa je bilo često nemogoče. Navadno so velika in pomembna odkritja izrabili posamezniki ali vladajoče in imperialistične klike, da bi dosegli svoj cilj, da bi zadovoljili svoja poželenja po bogastvu. »Ni nujno, da bi posegli v daljno preteklost, da bi našli dokaze za to trditev,« je dejal maršal Tito. »Vzemimo zadnje epohalno odkritje atomske energije. Komu so jo namenili tisti, ki so na njej delali? Globoko sem prepričan, da so jo namenili človeštvu, da je bil njen namen, da napravi človeštvo srečnejše, z eno besedo, da bi postala orodje v rokah ljudi, ki naj bi dvignili svojo gospodarsko in življenjsko raven, kajti če bodo atomsko energijo uporabili v industriji, bo to nedvomno pomenilo revolucijo v tehniki.

Kaj pa hočejo doseči s tem velikim odkritjem človeškega uma gotovi monopolisti in finančni magnati? To, kar se je prej dogajalo ali vsaj nekaj podobnega: oni hočejo uporabiti to odkritje, atomsko energijo, za uničenje človeštva, za uničenje človeških naselbin, za osvajanja, za zasužnjenje drugih narodov. Točno rečeno, če se govori o ameriških monopolistih, potem to pomeni prisvajanje novih tržišč, nadzorstvo nad proizvodnjo drugih držav, povsod, kjer je to možno, nakar bi verjetno ti gospodje šele uporabili atomsko energijo v industrijski proizvodnji. Ni mi treba dolgo iskati in ni mi težko najti argumentov, ki potrjujejo moje besede. Poglejmo samo na dogajanje v svetovni politični areni, vprašanje vzpostavitve trajnega miru. Oni hočejo

iz Nemčije napraviti novo napadalno oporišče proti Sovjetski zvezi in državam nove, resnične demokracije.

Navajam ta primer, da bi pokazal različne ovire, na katere naletava znanost v stari kapitalistični družbi, na številna protislovja, ki so svojstvena tej družbi, in končno, da bi hkrati pokazal, da so samo v novi socialistični družbi — tudi pri nas v Jugoslaviji, kajti mi gremo v socializem — dane znanosti neomejene možnosti za koristno izrabo njenih znanstvenih rezultatov.«

Govoreč o nalogah znanstvenih ustanov v Jugoslaviji je maršal Tito poudaril, da je najvažnejša naloga akademij znanosti, da posvetijo ves svoj trud izpolnitvi petletnega plana. »Potrebno je vsestransko raziskovalno delo, kajti naša domovina je bogata na vsem, kar mi potrebujemo za izpolnitev naših načrtov,« je dejal maršal Tito in naglasil, da so geološka raziskovanja posebno važna, ker inozemci, ki so se do sedaj z njimi ukvarjali, niso imeli interesa, da bi rezultate teh raziskovanj objavili jugoslovanskim narodom.

Maršal Tito je dalje poudaril, da je vzgoja novih znanstvenih in tehničnih kadrov ena glavnih nalog Akademije znanosti in umetnosti. »Naši narodi do sedaj niso imeli možnosti, da bi pokazali vse pozitivne uspehe v tem pogledu. Če pa pogledamo v našo zgodovino, potem bomo videli samo v zadnjem obdobju, da so v našem ljudstvu velike ustvarjalne možnosti. Vzemimo za primer samo uspehe zadnjih dveh let od konca vojne. Že iz tega lahko vidimo, da lahko z velikim zaupanjem gledamo v prihodnost.

Naš narod je v stanu, da izvede velike stvari. Često so ljudje iz zapada, ne samo sedaj, ampak tudi prej, stoletja bi skoraj lahko rekli, govorili o nazadnjaškem Balkanu, primitivnih Balkancih, o njihovi kulturni zaostalosti itd. Pri tem pa sploh niso poskušali, da bi naše ljudstvo spoznali. Še danes gledajo z dvomom na nas in če kdo od njih pride v Jugoslavijo, se čudi, kakor da bi odkril Ameriko, čudi se, da so v Jugoslaviji kulturne ustanove, da ni zaostala država, ampak ravno nasprotno. Z eno besedo, vse to se jim zdi neverjetno. Mi jim pa lahko rečemo: več ko pet sto let so morali južni Slovani s sekiro v eni in z mečem v drugi roki braniti na tej zemlji ne samo svoje življenje, ampak tudi eksistenco Zapada. Narodi, ki so več ko pet sto let branili Zapad pred turškim vpadom, niso imeli možnosti, da bi se posvetili knjigi in da bi vzeli pero v roke. In namesto zahvale za ogromne žrtve nam dajejo priimke, kakor »zaostali«, »nekulturni« itd. narodi.

Sedaj naj oni pogledajo, kakšen velik korak naprej so napravili naši narodi, ko so se osvobodili vseh verig, kako znajo izrabiti te ogromne možnosti, ki jim jih nudi nova socialna ureditev.«

Maršal Tito je dalje govoril še o nalogah, ki jih ima znanost pri proučevanju zgodovine jugoslovanskih narodov in na koncu želel Akademiji zelo mnogo uspeha v njenem delu.

Francijo lahko reši samo nova resnično demokratična vlada

RESOLUCIJA CENTRALNEGA KOMITEJA KP FRANCIJE

Pod predsedstvom Marcela Cachina je bilo pretekli teden končano dvodnevno zasedanje Centralnega komiteta Komunistične partije Francije. Generalni sekretar Partije Maurice Thorez je imel na zasedanju referat o političnem položaju v deželi. Ob koncu zasedanja je Centralni komite Komunistične partije sprejel resolucijo, v kateri je rečeno med drugim:

»Centralni komite Komunistične partije Francije, ki se je sestal 22. in 23. decembra, toplo pozdravlja tri milijone francoskih delavcev, ki so sodelovali v veliki borbi za pravični življenjski minimum in za zagotovitev kupne moči delavcev in nameščencev.

Hkrati pa se je, zlasti po odstranitvi komunistov iz vlade na povelje ameriških milijarderjev, položaj delavcev zelo poslabšal. Delavski razred, ki vedno bolj napenja svoje sile za obnovo dežele, je videl, kako spravljajo kapitalisti velikanske dobičke, medtem ko se njegov lastni življenjski standard hkrati znižuje do bede.

Spričo silne stavke je bila vlada prisiljena priznati delavcem mesečno zvišanje v znesku 1500 frankov, kar je prej odklanjala, odrediti minimalne mesečne mezde v znesku 10.500 frankov in zvišati družinske doklade. Vlada pa še vedno odklanja zagotovitev kupne moči delavcev in nameščencev.«

Dalje govori resolucija Centralnega komiteja o ekonomskem in finančnem načrtu francoske vlade, ki se imenuje Meyerjev načrt, in pravi, da je ta načrt rezultat protinarodne politike, ki jo je začela lani v maju Ramadierova vlada in ki jo nadaljuje vlada bivšega Petainovega ministra Schumana.

»V tej politiki je izražena odobritev ameriškega načrta o prvenstveni vlogi industrije zapadne Nemčije, o tem, da se odpovedujemo reparacijam in pravici do premoga iz Porurja, v njem so izražene tudi številne pogodbe, sklenjene v Washingtonu, Ženevi in Havani, s katerimi je bila žrtvovana francoska industrija interesom ameriške konkurence.

V tej politiki je izraženo vedno bolj odkrito vmešavanje vlade ZDA v notranjo politiko Francije. V tej politiki je izraženo, da se je ponižala francoska vlada do vloge organizatorja protisovjetskih provokacij v dobro ameriškega imperializma.

Takšna podreditev Francije ekspanzionističnim in agresivnim ciljem ameriškega imperializma pomeni del priprav na novo svetovno vojno, v kateri bi bila Franciji dodeljena vloga odskočne deske ZDA in vojnega torišča.«

Dalje poziva resolucija Centralnega komiteja Komunistične partije Francije vse delavce, vse republikance in vse rodoljube, naj podpro borbo, da se prepreči ta načrt o podreditvi Francije, naj podpro politiko obnove francoskega gospodarstva in financ, zahtevajoč plačevanje reparacij in dobave premoga iz Porurja, naj podpro napore Sovjetske zveze, ljudskih demokracij, delavskega gibanja in mednarodne demokracije v borbi za mir.

»Francijo lahko reši samo nova resnično demokratična vlada, v kateri bo imel delavski razred in njegova Komunistična partija odločilno vlogo in ki bi ob velikanski pomoči ljudstva iztrgala našo veliko deželo iz imperialističnega tabora ter jo popeljala na pot obnove, demokracije, nacionalne časti in miru.«

LJUDSKA FRONTA V ITALIJI

Konferenca italijanskih levičarskih strank je sklenila v soboto, da bodo levičarske stranke na prihodnjih volitvah v parlament, ki bodo v aprilu tega leta, ustanovile enoten blok.

Na konferenci so sodelovali predstavniki obeh delavskih strank, sindikatov in številnih demokratičnih organizacij. V resoluciji so predstavniki soglasno poudarili, da so delavske stranke in demokratične organizacije sklenile, da se združijo v demokratično Ljudsko fronto za svobodo, neodvisnost in mir. Ljudska fronta bo vodila brobo proti velikim trustom in bankam. Dalje je konferenca sklenila, da bodo 1. januarja, ko bo stopila v veljavo nova italijanska ustava, v vsej Italiji velike ljudske manifestacije.

SKLENJENA JE ANGLO-SOVJETSKA TRGOVINSKA POGODBA

Vladi Sovjetske zveze in Velike Britanije sta v soboto podpisali trgovinsko pogodbo, na temelju katere bo Velika Britanija prejela od Sovjetske zveze v času od februarja do septembra tega leta 750.000 ton žita.

Velika Britanija bo dobavljala Sovjetski zvezi stroje, tračnice, volno, gumi in aluminij. Prav tako je vlada Velike Britanije pristala na predloge SZ na spremembo do sedaj veljavnih pogojev o plačevanju vojnih kreditov, ki jih je Velika Britanija med vojno dala SZ.

Sedanja pogodba med obema vladama je prvo obdobje pogajanj o razširjenju trgovinskih odnosov med obema državama. V maju tega leta bosta Velika Britanija in SZ začeli pogajanja o obširni dolgoročni trgovinski pogodbi.

Velika Britanija je z navdušenjem pozdravila sklenitev te pogodbe. Britanski trgovinski minister Wilson piše v »Daily Herald: »Rad bi poudaril, da je trgovinska pogodba s SZ samo začetek. Pogodba predvideva izmenjavo cele vrste predmetov med SZ in Veliko Britanijo. Kakor upamo, bodo razgovori, ki se bodo začeli najkasneje v maju, dovedli do še širše izmenjave dobrin. Ako bodo pogajanja uspešna, potem bomo v nekaj mesecih v takih trgovskih odnosih kakor še nikdar poprej. Kot prvi korak v tej smeri je pogodba, ki smo jo sklenili v soboto, svetovnega pomena.«

WALLACE USTANAVLJA TRETJO STRANKO V ZDA

Bivši podpredsednik ZDA H. Wallace je objavil na zborovanju v Chikagu, da ima namen ustanoviti v ZDA tretjo, napredno stranko, ki naj bi združila vse napredne sile ameriškega naroda in s tem doprinesla k ohranitvi miru. Wallace bo kot vodja te stranke kandidiral na volitvah za novega predsednika ZDA.

Kakor je Wallace dejal, je nemogoče, da bi demokratično stranko napravili napredno in je zaradi tega bolje ustanoviti novo stranko, ki bo vodila delavcem prijateljsko politiko in stremela za zbližanjem s Sovjetsko zvezo. Po njegovem mnenju je to edina možnost, da ohranijo prosperiteto ZDA in svetovni mir.

TEROR V GRČIJI

Grški kralj je podpisal odredbo o »zavarovanju državne varnosti, režima in državljanskih svoboščin«. Parlament je to odredbo naknadno potrdil in je že stopila v veljavo. V prvi vrsti so s to odredbo razpustili Komunistično partijo, EAM, organizacije za medsebojno pomoč in »tiste organizacije in stranke, ki posredno ali neposredno stremijo po strmoglavljenju obstoječega režima, sedanje socialne ureditve ali za odcepitvijo dela državnega ozemlja«.

Ta odredba je tako formulirana, da dejansko prepoveduje vse stranke in organizacije, ki ne odobravajo politike sedanje vlade.

USPEHI GRŠKE DEMOKRATIČNE ARMADE

Oddelki demokratične armade nadaljujejo pri Konici s svojimi napadi proti monarhofašističnim četam, ki jih podpira vladno letalstvo. Partizanske čete so presekale cesto Janina—Konice. Vlada je poslala h Konicam ojačitve, ki pa so na poti naletele na močne oddelke demokratične armade. Kakor poročajo, so v teku hudi boji.

V vzhodni Makedoniji in Trakiji so čete demokratične armade prešle v ofenzivo. Napadajo hkrati mesta Serri, Nigrita in Sigirekastron.

ROMUNSKI KRALJ MIHAEL ODSTOPIL

Romunski kralj Mihael je 30. 12. 1947 odstopil. Isti dan je bila Romunija proglašena za republiko. Odstopivši kralj Mihael je izjavil, da se smatra v interesu ljudstva dolžnega, da odstopi, da ljudstvo lahko svobodno izrazi svojo voljo.

MREŽA NACISTIČNIH ORGANIZACIJ PO VSEJ AVSTRIJI

Člani tajne organizacije večinoma znani nacisti

V Linzu (ameriška okupacijska cona) so odkrili nacistično organizacijo, ki je obsegala skoraj vso Zgornjo Avstrijo.

»Welt am Abend« objavlja poročilo, da so v Zgornji Avstriji, na Dunaju, v Salzburgu, na Štajerskem, Koroškem in na Tirolskem aretirali okrog 50 oseb. Člani zločinske organizacije so bivši oficirji hitlerjevske armade in SS-čet, prav tako pa tudi aktivni člani hitlerjevske mladinske organizacije »Hitlerjugend«.

Odkrita nacistična organizacija je bila tesno povezana s podobnimi organizacijami v Linzu. Zarotniki so prejemali sredstva za svoje zločinsko delovanje s tihotapljanjem blaga v Nemčijo. Večina članov organizacije so znani nacisti in spadajo po zakonu o denacifikaciji v kategorijo »najtežjih zločincev«. Preiskava se nadaljuje.

»Že drugič v tem letu,« piše »Oesterreichische Volksstimme«, »je odkrita široko razpletena tajna nacistična organizacija. Podobne aretacije so bile prvič marca tega leta v Salzburgu in na Zgornjem Avstrijskem. Člani organizacije so bili prav tako znani nacisti in vojni zločinci, ki so se skrivali pred policijo. Središče njihove zločinske dejavnosti, iz katerega so širili njihove tipalke po vsej Avstriji, pa je bila prav tako ameriška okupacijska cona. Tedaj je bilo aretiranih 70 oseb, med njimi 57 prvakov nacistične stranke. Toda doslej še ni znano, kje so ti zločinci in kdaj jih bodo izročili sodišču. Druga nacistična organizacija, ki so jo pred kratkim odkrili v Linzu, ni po svojem obsegu nič manj pomembna od prve.

V zadnjih dneh pa so ponovno odkrili nadaljnjo nacistično organizacijo na Štajerskem, ki je po svojem obsegu baje največja in najpomembnejša. Aretirali so pokrajinsko podzemsko vodstvo (Gauleitung), katera je imela že postavljene svoje okrajne voditelje in je delovala s ponarejenimi dokumenti. Kakor poroča Reuter, je bil cilj te organizacije, ki se je skrivala pod firmo trgovske družbe, da ob dani priložnosti ustanovi velenemški rajh na nacistično-ideoloških podlagah. Organizacija da je tudi v zvezi s pobegom nacističnega gauleiterja Uiberreitherja iz dachauskega taborišča.

Zarotniki so nameravali tudi izvrševati srednjeveške tajne umore (Fememord). Do sedaj so aretirali na Štajerskem nad 40 oseb, ki so sodelovale v tej ilegalni organizaciji, in se preiskave nadaljujejo.«

»Oesterreichische Volksstimme« pravi na koncu svojega poročila: »Voditelja notranjega ministrstva Helmer in Graf sta preveč zaposlena s protikomunistično propagando, da bi se mogla ukvarjati z odkrivanjem nacističnih organizacij.«

POLITIČNE VESTI

Vrhovno narodno sodišče v Krakovu je obsodilo 40 nemških vojnih zločincev, ki so krivi, da so ustrelili, zadušili v plinskih celicah in mučili milijon ujetnikov taborišča Oswieczima. 23 hitlerjevskih zločincev, med katerimi sta tudi bivši upravnik taborišča Oswieczim Lübcken in zdravnik Krämmer, je obsojenih na smrtno kazen, ostali pa na robijo.

Panamski parlament je odklonil ratifikacijo sporazuma o odstopitvi panamskih oporišč ZDA. Newyorški »Daily Worker«, ki komentira ta sklep, poudarja, da ZDA vladajo v področju Panamskega prekopa in pravi: »Mali narod v Panami je občutil »dobronamernost« ZDA in noče postati poslušno orodje v rokah amerikanskih imperialistov.«

ZDA so obvestile Združene narode o podrobnostih ameriško-iranske pogodbe, ki je bila sklenjena v oktobru lanskega leta v Teheranu. Določbe te pogodbe predvidevajo med drugim, da bo ameriška vojaška misija v Iranu pripomogla k »povečanju« učinkovitosti iranske vojske in da se strokovnjaki drugih sil ne smejo baviti s posli iranske vojske brez privolitve ZDA. V pogodbi je tudi to, da bodo ZDA »dajale nasvete« vojnemu ministrstvu in generalnemu štabu.

Predsednik italijanske ustavodajne skupščine Perachini je sprejel delegacijo Ljudske mladine Jugoslavije, ki je na obisku v Italiji. Predsednik Perachini se je zadržal v prijateljskem razgovoru z jugoslovanskimi mladinci. Pri sprejemu je bil navzoč tudi minister za zunanje zadeve Sforza.

Prezidij bolgarskega Velikega sobranja je ratificiral pogodbo o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med FLRJ in LR Bolgarijo, ki so jo sklenili 27. novembra 1947 v Evksinogradu.

Republika Libanon je v znak protesta proti holandski agresiji v Indoneziji prekinila trg. odnose s Holandijo. Delavci pristanišča Basra pa so sprejeli sklep, da bodo vse holandske ladje bojkotirali. Podoben sklep so sprejeli tudi na konferenci sindikatov v Palestini.

ŽRTVE ZA NAŠO SVOBODO

Koliko naših družin se je zbralo o božičnih praznikih okrog jaslic ali božičnega drevesca in se v žalosti spominjalo svojih dragih, ki so se pred leti še radovali z njimi. Mnogi, ki so darovali svoje življenje za lepšo bodočnost svojega naroda, ni več med nami. Vendar živijo v spominu nas vseh kot junaki, ki nas bodrijo, kadar postajajo vsakdanja bremena težka in se nam zdijo neznosna.

Te dni se še prav posebno spominjamo štirih žrtev, ki so padle pod roko nacističnih rabljev za svobodo tlačenega naroda. Rezika Mičejeva iz Št. Vida v Podjuni in njena mati, Lizika Ročičjak iz Škocijana in njen oče. Kot požrtvovalne delavce za osvoboditev izpod nacističnega jarma jih je prijel gestapo in vrgel v celovške zapore, kjer jih je na dan Svetih treh kraljev leta 1944 obsodil na smrt na vešalih nacistični krvnik Freisler.

Bes iztrebljenja slovenskega naroda je šel tako daleč, da se ni ustavil ne pred starimi materami in tudi ne pred otroci. Še posebno pa so izbirali med mladino, ki se ni ustrašila niti največjih žrtev v borbi za osvoboditev. Rezika in Lizika sta bili neustrašeni aktivistki, ki sta si pridobili neprecenljive zasluge za organizacijo osvobodilnega gibanja v ožji in širši okolici. Ni pa zadostovala nacistični podivjanosti njuna žrtev, ampak so hoteli uničiti družino in so usmrtili tudi mater in očeta. S tem pa niso dosegli cilja, kajti iz teh žrtev je vzklila nova sila, ki je širila plamen med slovenskim narodom na Koroškem. Niso bile te žrtve znak sile naših sovražnikov, ampak so razodevale strah, strah pred nepremagljivo silo, ki je vstajala med zasužnjenim narodom in ki je naposled tudi zmagala. Nobeno nasilje je ni moglo zatreti, njega pa je strl žilav odpor na smrt obsojenega naroda. Žrtve so kazale pot do svobode in jo nam kažejo tudi danes, dokler ne napoči dan, ko bo zasijalo sonce svobode nad zemljo, ki je prepojena z njihovo krvjo.

Narod vas ne bo pozabil

Odlomek iz dnevnika tovarišice Mire v zaporu.

6. 1. 1944. — Že pet mesecev sem v teh zidovih, kjer dihata strah in smrt. Kako dolgo še in kakšen bo konec mojega trpljenja? Spet zaseda sodišče iz Berlina v Celovcu. Sedem tovarišic se bo »zagovarjalo« pred njim. Med njimi tudi Rezika Mičejeva in Lizika Ročičjakova. Poznamo metodo sodišča in se bojimo, da se bo zgodilo najhujše...

6. 1. 1944. — Praznik svetih Treh kraljev. Že ob sedmih zjutraj so poklicali tovarišice pred sodišče in mračilo se je, ko so se vrnile v celice. Med njimi je hodila smrt. Takoj sem bila pri oknu in ledeno mrzlo mi je spreletelo srce, ko sem slišala o smrtni obsodbi. Štirje možje in šest žena je moralo sprejeti smrtno obsodbo. Med njimi tudi Rezika in njena 60-letna mati, ter Lizika in njen oče.

Strah je to, ne pa zavest sile in nepremagljive moči nacizma. Starih mater, ki vse življenje niso delale drugega, kot skrbele za svojo družino in trdo garale, jih je strah. Bojijo se, da bi jim ne odvzele »venca zmage«, ki se jim že maje na glavi. Mlada dekleta so jim nevarna in jih zato vodijo na morišče. O, krvniki našega trpinčenega naroda, ko bi vi razumeli, da se vam vaše žrtve rogajo v obraz, da vam bodo prej ali slej zlomile vaše krvoločne zobe! Ne straši te samo moška moč, bojiš se celo naših otrok. In ni tvoj strah prazen, kajti prav ti ti bodo zadali smrtni udarec. Kri naših nedolžnih žrtev vpije po pravici in zadoščenju. Iz nje bo zrastla nepremagljiva sila, ki bo strla verige zasužnjenega naroda in naš narod bo zaživel prost in srečen, ko po tvojem krvavem gospostvu ne bo več duha ne sluha...

Prirožljali so stražniki in stražnice v celice. Bojijo se, da bi si obsojenci sami ne vzeli življenja, zato jih uklepajo. Prazna skrb. Slovenski človek si ne jemlje življenja sam. Njegovo življenje je narodovo in njegovo ostane do zadnjega diha. Cvetoče mladenke, mlade matere in stare ženice tiraš v smrt samo zato, ker se borijo za pravico do življenja, za svobodo svojega naroda... A še v obličju smrti so hrabre in prepričane, da njihova žrtev ne more biti zastonj.

Ne morejo biti žrtve zastonj in iz njih bo vzklila svoboda. To vemo vsi in to nam daje moč, da bomo vzdržale. Vzdržale bomo tudi v tej hiši trpljenja in žalosti, kjer stopa po hodnikih smrt in objema njen ledeni dih vsa srca. Grobna tišina vlada v celicah, le zvonovi se slišijo in njih glas je kakor pogrebna pesem njim, ki bodo položili svoje življenje na oltar domovine...

7. 1. 1944. — Nedelja je danes. Žalostna nedelja... Obsojenke so morale prebiti noč uklenjene. Vendar niso obupane, posebno ne naša Rezika. Kako se ji zajedajo okovi v nežne roke! Jutri ob petih zjutraj gredo v Graz. Niso zgubile upanja na rešitev. Da, upanje, ki nas bodri vsa leta in nam daje vedno novih moči. O, ko bi mogla razdrobiti vse in osvoboditi vse trpeče brate in sestre!

8. 1. 1944. — Danes ob petih so šle mimo moje celice in mi pustile v slovo zadnje besede: »Na svidenje! Kmalu bo prišla rešitev!« Rešitev? Za narod bo prišla rešitev in svoboda, njih pa bo smrt rešila nacističnih muk.

Prazno in žalostno je kakor v grobnici. A med našim narodom ni grobne tišine. Svoboda vstaja med njim in prihaja vedno bliže in bliže in ni več daleč dan, ko se bo utrgal plaz v slovenskih planinah. Takrat bo odprla svoboda pot v lepše življenje vsem trpinčenim in ponižanim, da jih povede v naročje zmagoslavnega in svobodnega naroda. In takrat, draga Rezika, Lizika in vsi, ki ste žrtvovali svoje življenje za narod, bo vaša žrtev bogato poplačana in narod bo z neminljivo hvaležnostjo sadil bele krizanteme na vaše grobove. Vsi, ki bodo brez strahu lahko govorili slovensko besedo, peli slovensko pesem, ki jim ne bo treba več garati za tujčevo blagostanje, ki si bodo zgradili življenje po svoji volji v lastni svobodni državi, vas in vaših žrtev ne bodo nikdar pozabili.

Ferlitscheva prilika...

Nenavadni ukrepi koroške dež. vlade, da zbere predpisane količine za prehrano, so različno učinkovali. Medtem ko se socialisti ponašajo z odločnostjo svojega glavarja in z enostranskim poročanjem poskušajo izrabiti to akcijo tudi v druge politične namene in celo v tem primeru ne morejo opustiti svojega vsakdanjega šovinističnega blatenja koroških Slovencev, zastopniki OeVP v strahu za svoje kmečke glasove dolžijo za te ukrepe socialiste, čeprav so bili sporazumno sklenjeni z referentom OeVP za prehrano, namestnikom dež. glavarja Ferlitschem.

Na tem mestu nočemo obravnavati razkošnih lovskih pojedin in neprijetnih razgovorov OeVP-jevskih veljakov z inž. Figlom na čelu na grofovskih posestvih Slovenske Koroške, tudi se nočemo dotakniti enostranskega postopka kontrolnih organov v nekaterih naših krajih pri potrebni in utemeljeni akciji niti ne njihovih gostitev pri vaških mogotcih, tokrat se hočemo baviti le s kuriozno priliko gospoda Ferlitscha.

Razumljivo je, da OeVP-jevski gospodi nikakor ne more biti prijetno, če kdo poseže v njeno absolutno domeno na Koroškem in če se pri tem izve, da tam nikakor ni vse v redu. Resnično demokratično nadzorstvo bi gotovo razkrilo še veliko bolj neprijetna dejstva in zato se OeVP verjetno protivi predlogu, da bi postavili demokratične odbore za preskrbo in kontrolo oddaje, ki bi jih sestavljali predstavniki vseh strank. Pa tudi »uradna« kontrola jim nikakor ni po volji. Vik in krik različnih govornikov pa le potrjuje potrebo resnično demokratične kontrole, ki bi posvetila v črne zaloge tudi onih veljakov, do katerih navadna kontrola nima vedno dostopa in ki zato najbolj mogočno nastopajo. To kričanje je pokazalo tudi še nekaj drugega: da ti veliki »demokrati« nimajo nobenega razumevanja za potrebe gladujočega ljudstva. To dejstvo najbolj nazorno potrjuje prilika gospoda Ferlitscha, ki jo je iznesel na zborovanju na Čajni pod Dobračem.

Kot odločilni referent za prehrano, ki je dal svoje odobrenje za akcijo, seveda ni mogel, kakor njegov predsednik Gruber, prevaliti odgovornosti na političnega nasprotnika, ampak je poskušal te sporazumne ukrepe vsaj nekako utemeljiti. Pa ne morda s tem, da bi pokazal na velike potrebe delovnega ljudstva, na splošno stisko in predvsem na breznačrtno gospodarsko in prehranjevalno politiko svoje stranke, ampak s tem, da se je po zgledu velikih učenikov poslužil prilike. Žal pa se pri izbiri prilike nikakor ni izkazal za velikega učenika, temveč je nehote povedal le svoje lastno mnenje in mnenje svoje stranke.

Takole se namreč glasi njegova prilika: Današnje delovno ljudstvo je podobno lačnemu volčjemu tropu. Volčji trop navali v svojem gladu na polno stajo in kako se ga rešiš? S tem, da mu prostovolnjo vržeš nekaj drobcev in ga nasitiš, da te pusti potem v miru.

Vsekakor značilna prilika, ki istoveti ljudstvo z volkovi. Skoraj ni verjetno, toda Ferlitsch je tako primerjal in pri tem izrecno poudarjal le današnji čas. Človek se ustraši ob tej nenavadni primerjavi. Navadno lastnik brani svojo polno stajo pred navalom volkov z orožjem in le v primeru, da ni oborožen, na Ferlitschev način. Ali je Ferlitsch zaradi tega poudarjal prav današnji čas?

Delavec, ki je poslušal izvajanje gospoda Ferlitscha, je dejal: Je samo prilika in vendar se mi zdi, kakor bi bil slišal brnenje strojnic in grmenje topov, kot februarja leta 1934... Gospodje, ki vladajo in govorijo, so namreč isti!

Razpis SLOV. PROSVETNE ZVEZE

za pevsko tekmovanje ob jubilejni prireditvi

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu obhaja letos 40-letnico svojega obstoja in dela. Ta jubilej hočemo dostojno proslaviti in bodo zato glavne prireditve kakor tudi prireditve po posameznih društvih in okrajih.

Že v začetku februarja je predvidena v Celovcu ali v Borovljah velika pevska prireditev, ki naj zajame vse pevce Slovenske Koroške. Vse zbore vabimo k sodelovanju za koncert. Živo hočemo z njim povezati slavno preteklost, borbeno sedanjost in svetlo bodočnost.

Od nekdaj smo slovenske pevce na Koroškem šteli med najbolj žive ude naše prosvete. To dokazujejo številni nastopi in koncerti posameznih zborov, večjih skupin in združenih pevskih zborov. Še prav posebno pevske turneje po Jugoslaviji pričajo, da so se naši pevci globoko zavedali slovenske narodne skupnosti, ki smo jo s svojo pesmijo krepili. Doba nacističnega nasilja je našo pevsko kulturo na Koroškem skoro popolnoma uničila. Mnogo pevcev, pevovodij in prijateljev slovenske pesmi je padlo kot žrtev teh »kulturonoscev«. Kljub temu pa je naša pesem tudi v tej dobi spremljala in vzpodbujala izseljence po taboriščih, zapornike po KZ-tih ter naše junaške partizane po gozdovih. Nasprotno, v tej dobi je ponarodela nova junaška partizanska pesem in zato kljub vsemu zatiranju danes lahko s ponosom gledamo na novo ustvarjanje naših pevskih zborov.

Ob 40-letnici SPZ, v katero so udruženi vsi slovenski pevci, hočemo še prav posebno dokazati svojo voljo in odločnost, s katerima stremimo za čim večjimi uspehi kulturnega ustvarjanja. Na centralni prireditvi bodo nastopili: 1. združeni moški zbori, 2. združeni mešani zbori in 3. bo medzborovsko tekmovanje moških, mešanih in ženskih zborov.

Pri tem tekmovanju nastopi lahko vsak zbor z dvema pesmima. Moški zbori naj izbirajo koroške narodne, mešani in ženski zbori pa imajo svobodno izbiro pesmi.

Najboljši trije zbori bodo prejeli naslednje nagrade:

1. pokal SPZ in diplomo;
2. spominsko pesmarico in diplomo;
3. knjižni dar in diplomo.

Razsodišče bo tvoril petčlanski ocenjevalni odbor, in sicer dva strokovnjaka in trije poslušalci.

Vsi pevovodje ter pevci so naprošeni, naj se na to jubilejno prireditev z vso požrtvovalnostjo in vnemo pripravijo. Položimo vse naše sile v delo in priprave in pokažimo kaj zmoremo. Ako nam bo ta cilj vodilen, je uspeh zajamčen!

S pevskim pozdravom!

Za SPZ:

Dr. Joško Tischler, predsednik.
Foltej Hartmann, pevski referent.

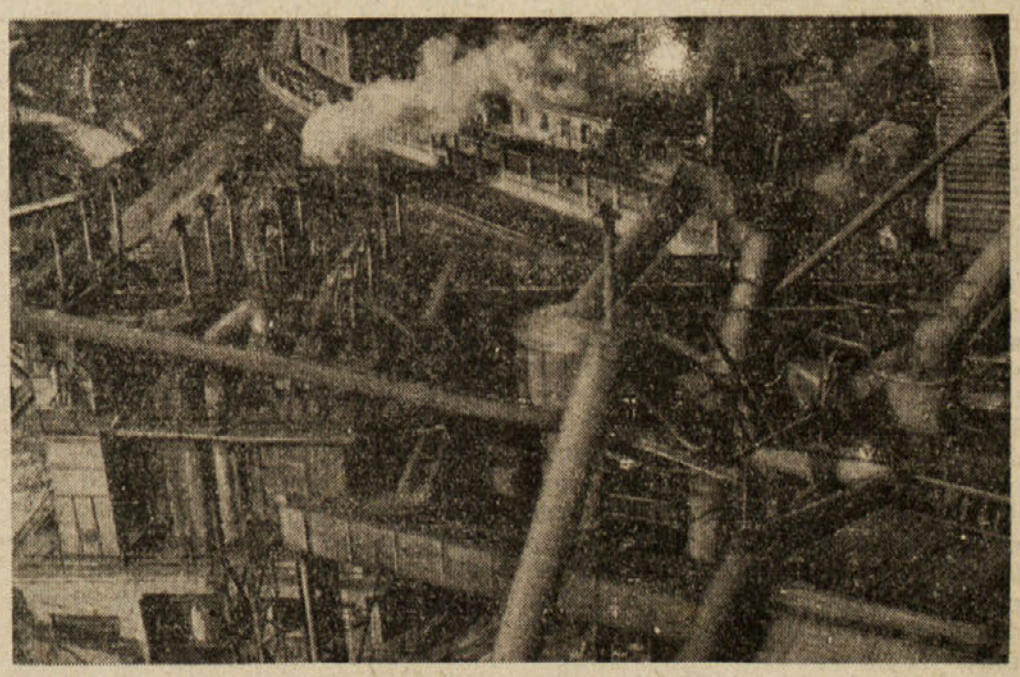

Jesenice - središče slovenske industrije

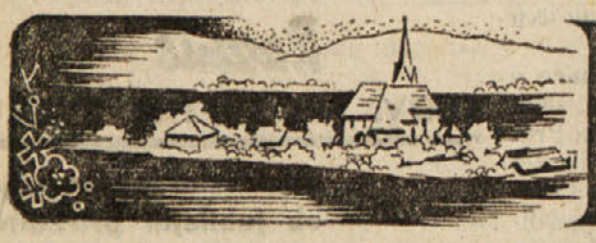

Po naši zemlji

»GRANIČARJI« V ŠT. JAKOBU

Na praznik sv. Štefana je bila v Narodnem domu v Št. Jakobu v Rožu kulturno prosvetna prireditev, ki jo je priredilo SPD »Svoboda«. Staro in mlado se je zbralo, od daleč in blizu so prišli ljudje in s tem ponovno pokazali veliko zanimanje in ljubezen do slovenske prosvete. Ni jih moglo prestrašiti in zadržati niti popoldansko slabo vreme. Na novo pobeljena in obnovljena dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena. Za takšno množico je bila dvorana premajhna in mnogi so morali stati.

Igralci so na splošno željo prebivalstva ponovili igro »Graničarji«, ki so jo postavili že pred nekaj meseci na oder. Svoje vloge so tudi tokrat z velikim uspehom odigrali, videlo se je, da so z zanimanjem in resnostjo pri delu na kulturno prosvetnem področju. Joža, ki je igral glavno vlogo Andreja, se je prav dobro vživel v svojo vlogo in odlično igral moža, ki se bori za pravico in razkrinkuje nepoštenost. Tudi Katica v vlogi Andrejeve žene Marice je pokazala veliko znanja in sposobnosti. Zlasti ko gre k sodniku polkovniku Sarniču prosit za pomiloščenje Andreja, izraža njen obraz žalost, obup in strah za možem. Ravno v nasprotju s temi vlogami sta bili vlogi starega graničarja, krčmarja Jurija in sobarice Karoline. Prvega je igral Francej, ki je z vsakim svojim nastopom vzbudil smeh med gledalci. Odlično je igral starega čuvaja meje, ki je doma v gorah in ne pozna dosti širnega sveta. Sobarico Karolino je igrala njegova sestra Micka. Z lahkoto je podala vlogo mlade gospodične, kateri ni tuj daljni svet in ki se znajde v vsaki priložnosti. Florej v vlogi polkovnika Sarniča je dobro pokazal starega častnika, ki se ne pusti zlahka omajati v svojih sklepih. Posebno uspešno je podal Jozej vlogo Slavo Čutiča, ki se najprej veseli nad svojimi žrtvami, a na koncu vendar spozna svoje pregrehe in se skesano preda sodniku.

Tudi vse druge vloge so bile uspešno podane in gledalci niso štedili s ploskanjem. Med dejanji so nastopili pevci, ki so želi mnogo pohvale. Vsi gledalci so izrazili željo, da bi igralci kmalu spet nastopili s kakšno igro in lepo slovensko pesmijo. To jim je tajnik društva tudi obljubil in jih povabil na silvestrovanje, kjer bodo znova nastopili.

Zvečer je bila prosta zabava in ples, kjer se je zbralo mnogo mladih in starejših ljudi, čeprav je bila isti večer še na dveh krajih večerna zabava.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Šmihelsko prosvetno društvo »Peca« je proslavilo na Štefanovo štiridesetletnico svojega obstoja. Dolga je vrsta let delovanja našega društva med ljudstvom in velika je njegova zasluga za prosveto in izobrazbo, ki jo je nudilo v času svojega obstoja našemu prebivalstvu.

Proslavi je prisostvoval predsednik SPZ dr. Joško Tischler, ki je v svojem nagovoru pokazal na veliko nalogo naše prosvete in na neminljive zasluge prosvetnega društva in marljivih prosvetnih delavcev. Izrekel je zahvalo vsem tistim, ki so pred 40 leti ustanovili eno prvih slovenskih prosvetnih društev na Koroškem v Šmihelu in vsem tistim, ki tudi danes s požrtvovalnostjo širijo prosveto in izobrazbo med slovenskim ljudstvom, ki je ostalo trdno in zavedno kljub vsemu zapostavljanju. Prosveta je ena tistih sil, ki združujejo naš narod v trdno enoto tu- in onstran Pece, na Koroškem in po vsej slovenski zemlji. Zasluga naših prosvetnih delavcev je tudi v tem, da naš kmet ne stoji med zadnjimi in je znanje, ki si ga je pridobil in ga še pridobiva, njegovo premoženje, ki mu ga ne more odvzeti nobena sila. Mladina, ki bo hodila po poti, katero so ji začrtali predniki, bo močna in zdrava in bo gradila nov svet miru in bratstva med narodi.

Šmihelska igralska družina je za dan proslave uprizorila Finžgarjevo »Naša kri«, ki je s svojo globoko vsebino napravila močan vtis na vse gledalce. Vsi igralci, ki so bili deloma prvič na odru, so za zelo dobro podano igro želi veliko odobravanje. Slavnostni spored je izpolnil moški pevski zbor pod vodstvom tovariša Zdravkota Hartmanna. Navdušenje nad slovensko pesmijo se ni moglo poleči in poslušalci so še in še zahtevali novih.

Izredno dobro obiskana proslava je pokazala, da je med našim ljudstvom veliko zanimanje za prosvetno delo in to naj bo nova vzpodbuda za naše prosvetne delavce, da bodo nadaljevali v novem času prosvetno delo, ki so ga započeli pred 40 leti naši očetje.

BILČOVS

Naše gospodarske težave.

V današnjih težavnih razmerah, v katerih živimo, pač vsak toži in tarna o težavah, ki se jih pojavlja vsak dan več. Ljudstvo po mestih in tovarnah trpi pomankanje. Kalorije, o katerih se nam tako lepo pripoveduje, ne zadostujejo, moč delavca peša in volja do dela pada. Treba je milijone državljanov nasititi, a zaloge so izčrpane. Ladje, katere bi nam morale iz obljubljene dežele preko Oceana pripeljati živež, se kje zadrže, se zgube ali jih sploh ni. Tako postaja pri nas beda vedno večja. Gospodje pri vladi so si belili glave, kako bi izvozili iz te stiske in so sklenili: Pritisnimo kmete, ti morajo dati, da bomo živeli. Prav imajo ti gospodje! Toda čudno, da kmeta vidijo samo tedaj, ko mora oddajati to, kar je z žulji svojih rok in v potu svojega obraza pridelal. Kadar pa ima kmet težave, tedaj nihče ne pomaga, da bi se njegov težki položaj izboljšal. Lani je naši občini napravila toča veliko škodo. Ni bilo ne ovsa, ječmena, ajde, koruze in tudi ne krme. K temu je pritisnila tudi še huda suša in mrčes je uničil še to, kar je ostalo. Naši kmetje so morali krmiti v zimi z vresjem in smrekovim hovjem, da so preživeli živino skozi zimo. Saj kmet ne more prodati svoje živine, ampak mora gledati, da jo na kak način preživi.

Če ni živine, kmet ne more zemlje ognojiti, in brez gnoja ni pridelka. Živina je shujšala in krave niso mogle dajati mleka. Kljub temu pa od naših kmetov zahtevajo, naj oddajajo mleko. Ker mleka ni bilo, ga kmetje niso mogli oddati. Sedaj pa zahteva oblast, da morajo kmetje namesto mleka oddati prašičje ali vsaj goveje meso. Naši kmetje so zaradi tega silno razburjeni, ker imamo že drugo leto slabo letino. Zaradi tega je trpela tudi reja živine in pri svinjereji se je moral naš kmet omejiti samo na toliko svinj, kolikor jih rabi za svojo uporabo. Razumljivo je, da so naši kmetje proti taki zahtevi protestirali in svoje ugovore vložili pri tukajšnjem občinskem uradu. Posledica tega je bila, da je prišel sam okrajni glavar na naš občinski urad, da bi tako s svojo osebnostjo dal zahtevi po oddaji mesa, žita ter mleka tem večjo veljavo. Toda mislimo, da se je lahko prepričal, da je gospodarski položaj naših kmetov res tak, da kljub dobri volji ni mogoče zahtevati od kmeta, naj odda to, kar zase nujno rabi. Mi razumemo, da je tudi delavec v težavah in ne odrekamo mu pravice do kosa kruha in potrebnega mleka njemu in njegovim otrokom. Toda to vprašanje je tako veliko in splošno svetovno, da bo treba resno misliti o mnogih fundamentalnih gospodarskih vprašanjih. Prav gotovo pa je, da bodo v prvi vrsti velposestniki in druga velepodjetja, industrija itd. doprinašali potrebam in zahtevam današnjih dni. Zavladati mora delavska in kmetska enotnost. Če se bo kmet zavedel, da je tudi on člen velike družine tistih, ki delajo, in ko bo delavec v kmetu takisto videl svojega sotrpina, tedaj bodo delovnemu ljudstvu zasijali boljši dnevi in velekapital ne bo mogel trud žuljavih rok uporabljati v svoje koristolovne namene. Potem se ne bo moglo več zgoditi, da bo kakšno nedeljo prišel k nam v Bilčovs prezident »Bauernbunda« Gruber in trdil, da je edino njegova organizacija garant boljših dni in kmetu pripovedoval o borbi delavca proti kmetom. Drugo nedeljo pa je prišel govornik »Socijev« in zopet trdil ravno obratno. Torej delavec naj se bori proti kmetu, kmet pa proti delavcu in tako tretji, to je velekapital lahko vlada obema in ju izkorišča. Naše mnenje pa je: Kmet in delavec, oba trpina, naj se združita v močno fronto proti velekapitalu in ni je sile na svetu, ki bi mogla to zvezo premagati in ovirati pri dosegi lepših in srečnejših dni. Ko bo ta misel zajela res vse delovne ljudi, potem bodo odpravljene tudi mnoge gospodarske težave.

BISTRICA V ROŽU

Leta 1939 je prišel iz rajha dr. Jungfer, ki je prevzel bivšo žično tovarno Kranjske industrijske družbe na Jesenicah in začel v manjšem obsegu izdelovati akumulatorje. S pomočjo prisilnih delavcev, predvsem francoskih ujetnikov in s podporo DAF je povečal svoj obrat. Na vseh straneh je iskal »zanesljive« delavce. Med njimi je bil tudi jugoslovanski izdajalec in nekdanji poročnik Ivanec, ki je kaj kmalu prevzel vodilno mesto v tovarni in je bil desna roka dr. Jungfera. Ko so ustanovili tako imenovani »Werkschutz«, je dr. Jungfer predlagal v »Werkschutz« tudi Ivanca, a ga je tedanji nacistični župan kot renegata odklonil. Na pritisk gestapa je bil sprejet v »Werkschutz« tudi Ivanc. »Werkschutzu« je poveljeval dr. Jungfer sam. Za poglavitno nalogo si je zadal, da je v našem gorovju vohunil za partizani in izsledoval njihove bunkerje. Zato je vozil svoj »Werkschutz« s svojim tovornim avtomobilom v Slovenji Plajberk, kjer so potem vohunili za našimi borci.

Na osebno priporočilo gestapovca Sedlaka, ki je danes v zaporu v Celovcu, je bil v tovarno sprejet tudi gestapovski konfident mizar Anžič. Z njim se je začelo v tovarni pravo vohunstvo proti antifašistom. Anžič si je znal pridobiti zaupanje pri antifašističnih delavcih in so zaradi njega zaprli in poslali v Dachau Vidmarja iz Kamnika, Uršiča Ivana iz Litije, zidarja Kelova, mehanika Jezernik, Gregorja Čuferja iz Bistrice v Rožu, krojača Petra Stingla iz Sveč, od katerih se je vrnil le Jezernik, vsi drugi pa so pustili svoje življenje v taborišču smrti. Ko je bilo Anžiču tukaj že prevroče, ga je gestapo premestil v Celovec. Ni znano, če je bila ta vohunska celica ustanovljena z vednostjo tovarnarja Jungfera, znano pa je bilo vsem antifašistom, da se je večkrat pojavil v tovarni gestapo in ni verjetno, da bi tovarnar o tem ne bi bil poučen. Antifašistični delavci se tudi še dobro spominjamo kazni, ki jih je dajal ta nacistični podjetnik. Tako je zaprl prisilnega delavca Valenčiča iz Trsta v soboto po delopustu in ga izpustil šele v ponedeljek, ko je moral spet na delo. Tudi Valenčič je šel pozneje pot zavednih antifašistov in ga je zadela ista usoda kakor druge. Tudi še nismo antifašisti pozabili, da nam je dr. Jungfer pri apelih prepovedal, da bi govorili v materinščini. Nismo še pozabili njegove izjave, ko je gestapovec Rath v majniku 1944 ustrelil slovenskega antifašista Aleša Einspielerja, da je ta smrt bila še prelepa za njega.

Tovarnarja Jungfera so Angleži po zlomu nacizma zaprli, vendar je že nekaj časa spet na svobodi. Sedaj se trudi, da bi prejel avstrijsko državljanstvo. Antifašistično prebivalstvo Bistrice odločno zahteva, da se dr. Jungfer čimprej pošlje tja, od koder je prišel, to je »Heim ins Reich«. Naše ljudstvo noče več trepetati pred ljudmi, ki so na njegov račun živeli, ga brez usmiljenja izkoriščali in mu v zahvalo kratili še pravico, da bi govorilo v slovenskem jeziku.

ŠKOFICE

V nedeljo 14. decembra 1947 so gostovali pri nas igralci iz Kaple na Dravi z igro »Zelena vrvica«. Kapelški prosvetaši so tudi tokrat s svojim nastopom dokazali, da so dobri igralci in da so doumeli junaško dobo narodno osvobodilne borbe. Pred prireditvijo je predsednik društva »Štefan Singer« pozdravil številne gledalce, nato pa je spregovoril zastopnik SPZ dr. Mirt Zwitter o pomenu in vsebini igre ter jo je primerjal z današnjim časom, ko še vedno nekateri hlapčevsko vdani služijo tujim izkoriščevalcem. Pred in med prireditvijo je pel škofiški pevski zbor narodne in partizanske pesmi.

BOROVLJE

V dvorani mestnega kina v Borovljah je bila v soboto 20. decembra 1947 božičnica za otroke, ki so jo priredili pionirčki iz Kaple skupno z organizacijo »Kinderland«. Prireditev so otvorili tamburaši iz Kaple pod vodstvom organista Pipana. Pozdravne besede je spregovoril tov. Andrej Mack iz Podljubelja, v slovenskem in nemškem jeziku. Sledili so nastopi z deklamacijami, petjem, duetnim spevom najmlajših ter lepo otroško božično igro, ki so jo izvrstno igrali pionirčki iz Kaple. Nato so bili bogato obdarovani vsi otroci, ker so z nastopom pokazali, da so bili res pridni.

Prireditev je pokazala, kako je mogoč skupen nastop slovenskega in avstrijskega ljudstva, če ni podpihovalcev in narodnih nestrpnežev. Pred dobrim tednom je imel v tej dvorani zborovanje poslanec Schumy, ki je nesramno napadel Slovence in celo poudarjal, da so Nemci prikrajšani, ker se Slovencem vse dovoli. To prireditev — božičnico naj bi si vzel Schumy za zgled, videl bi, da med ljudstvom ni sovraštva, pač pa trosijo razdor ljudje tega kova, kakor je Schumy. Poznamo stare lisjake, ki so ostali še do danes taki, kot so bili pred Hitlerjem, za časa Hitlerja in tako tudi še današnji dan.

PIONIRSKA PRIREDITEV NA BRNCI

Na Brnci smo zadnje mesece posvečali posebno pažnjo vzgoji naših pionirčkov, s katerimi smo dosegli pomembne uspehe na prosvetnem področju. Naša pionirska skupina šteje danes preko 30 članov in ima svoj pevski zbor in svojo igralsko skupino, ki je v nedeljo 7. 12. 1947 nastopila z mladinsko igro »Sirota Jerica«. Uspela prireditev je dokazala zanimanje naših najmlajših za napredek in kulturo, obenem pa tudi pripravljenost, da s samoiniciativnim učenjem nadoknadijo pomanjkljivosti današnje šole, ki jim ne daje potrebnega znanja materinščine.

Nabito polna dvorana obiskovalcev je z navdušenjem spremljala potek igre. Pionirčki in pionirke so s pesmijo, z vzornim nastopom, dobrim znanjem in pravilno izgovarjavo slovenščine presegli vsa pričakovanja. Z viharnim ploskanjem so gledalci nagradili naše mlade igralce in odšli s prireditve zadovoljni in posebno starši z zavestjo, da si njihovi otroci s takim učenjem in nastopom pridobivajo znanje in izkušnje za bodočnost, ki bo njihova. Majda

SELE

Dne 26. decembra 1947 je priredilo SPD »Planina« lepo slovensko igro »Vrnitev«. Dvorana je bila nabito polna. Z velikim uspehom so igralci podali svoje vloge in ponosni smo nanje, ko so prvič po dolgem odmoru nastopili sami in s tem pokazal, da je tudi pri njah oživela ljubezen do prosvetnega gibanja. Pevci s Kota pod vodstvom tov. Šimeja in dekliški pevski zbor pod vodstvom tovarišice Marte so zapeli več lepih slovenskih pesmi in s tem ponovno dokazali, kako globoko ukoreninjena je slovenska pesem med našim ljudstvom. Posebno navdušenje med prebivalstvom je vzbudila pesem moškega zbora »Pesem o svobodi«.

Slovensko ljudstvo iz Sel se zahvaljuje vsem igralcem in pevcem za njihov trud in želi mladim kulturnikom tudi v bodoče mnogo uspeha. Samo s takim požrtvovalnim delom bomo vredni sincvi in hčere nove svobodne domovine.

VRETENA ZA KROŽNE ŽAGE
v masivni izdelavi dobavlja hitro
Zakrajšek Fritz, Graz, Grazbachgasse 39

Velika melioracijska dela V JUGOSLAVIJI

Vzdrževanju in gradnji melioracijskih naprav in melioriraniju močvirnega in poplavnega ozemlja v stari Jugoslaviji niso posvečali večje pozornosti. Ravninske reke so skoraj vsako leto poplavile velike površine plodne zemlje, ki je ostala pod vodo neobdelana ali pa je bila v najboljšem primeru zelo pozno obdelana. Zgrajeni prekopi za namakanje niso mogli sprejeti vse poplavne vode, ker jih je bilo 90 odstotkov nesolidno zgrajenih. Postaje za črpanje vode niso po svoji zmogljivosti in razporeditvi ustrezale potrebam, 80 odstotkov postaj pa ni moglo v času večjih poplav odstraniti razlite vode. Zato je bilo izgubljenih v žitnem pridelku vsako leto povprečno 2 milijona stotov žita. Suša je skoraj redno zmanjševala pridelek, in to ne samo količinsko, temveč tudi kakovostno, ker so namakali premajhne površine. Pogosto se je žetveni donos v sušnih letih zmanjšal v naših najplodnejših ravninah za 50 odstotkov.

Leta 1939 so od 66,8 milijona dinarjev kredita za melioracijska dela potrošili skupaj le 11,9 milijona dinarjev, to je 17,8 odstotka določene vsote. Izvajanje del po zasebnih podjetjih, ki so dela sistematično zavlačevala in pri njih zaslužila velike vsote, razen tega pa birokratični odnos državnega aparata do tega važnega vprašanja sta bila temeljna vzroka tako nizkega odstotka izvršenih del. Posledica je bila vedno večja gospodarska zaostalost Jugoslavije in padanje kmetijske proizvodnje.

Okupator in kvizlinški režimi so še bolj zanemarjali naše melioracijske naprave, pri umiku pa so jih v veliki meri uničili ali poškodovali. Poškodovanih ali uničenih je bilo okoli 3 milijona kubičnih metrov obrambnih nasipov, 37 zajezitev, 118 mostov in propustov, 217 zgradb (čuvajnic, skladišč, delavskih in stanovanjskih poslopij, postaj za črpanje vode), raznega orodja in materiala pa v vrednosti 25 milijonov dinarjev.

V osvobojenih krajih so bila že konec leta 1944 izvršena s prostovoljnim delom najnujnejša popravila. Omogočila so zavarovanje jesenskih posevkov in izvedbo pomladanske setve v najžitorodnejših krajih Jugoslavije. V prvem letu po osvoboditvi smo posvetili največ pozornosti popravilu obrambnih nasipov, postaj za črpanje vode, zgradb, zajezitev in mostov, regulacij rek in čiščenju prekopov. Za ta dela so potrošili 39,7 milijona dinarjev.

Leta 1946 so bila ta dela še številnejša in raznovrstnejša. Gradili so tudi nove naprave ter izsuševali in namakali zemljišča. Pri napravah zveznega značaja so bila izvršena najvažnejša dela za zavarovanje ogroženih obrežij Donave, Drave, Tise in Mure, za kar so potrošili 31 milijonov dinarjev.

Najobsežnejša melioracijska dela so bila izvršena na področju Srbije, Vojvodine in kosovsko-metohijske oblasti. Zavarovane so bile ogrožene obale Velike Morave, zgrajeni prekopi v Mačvi, Godominu in Posavini, popravljene in usposobljene številne postaje za črpanje vode, obnovljeni prekopi za namakanje in druge naprave v Metohiji. Za vsa ta dela so potrošili skupaj 175 milijonov dinarjev ali 1,17 odstotka več, kakor je bilo potrošeno leta 1939 za vsa dela te vrste v Jugoslaviji.

Prav tako so izvršili važna melioracijska dela na Hrvatskem, kjer so izvršili obsežna dela za izsušitev Nadinskega blata, Vranskega blata, Sinjskega polja, Konavskega polja, Imotskega polja, Crnac-polja in Jelas-polja. Tako je bilo usposobljeno za obdelavo več tisoč ha plodne zemlje. Izsušitev teh polj je bila nekoč predmet pogostih obljub, uresničenja te naloge pa se nihče ni lotil.

V Sloveniji so bile lani izvršene številne regulacije in melioracije na Muri, Dravi, Savi, Ljubljanici, Borovniščici, številnih manjših, važnih potokih in tudi na Ljubljanskem barju. S sodelovanjem mladinskih brigad je bil reguliran velik odsek Pesnice. Za vsa ta dela so potrošili skoraj 25 milijonov dinarjev.

Za dela v Makedoniji je izdala država 32 milijonov dinarjev ali 408 odstotkov več kakor leta 1939. Tako so se površine, namenjene za setev industrijskih rastlin v Makedoniji znatno povečale.

Za vsa melioracijska dela v Jugoslaviji je bilo leta 1946 potrošenih 285,5 milijona dinarjev ali 2.404 odstotka več kakor leta 1939. Vrednost opravljenih del je mnogo večja od potrošene vsote, ker je treba upoštevati, da so pri njih sodelovale številne prostovoljne delovne sile. Skoraj povsod so pri melioracijskih delih sodelovale prostovoljne delovne brigade članov množičnih organizacij. Največje prostovoljno delo te vrste je izvršila Ljudska mladina Srbije. Dvajset delovnih brigad delavske, kmečke in študentske mladine je zgradilo v 4 mesecih mrežo odvajalnih prekopov v Posavini v dolžini 41 km. Izsušenih, pred poplavo zavarovanih in za obdelavo usposobljenih je bilo 4000 ha plodne orne zemlje. Mladina je s tem prostovoljnim delom prihranila državi okoli 10 milijonov din.

V petletnem planu razvoja gospodarstva v Jugoslaviji je določeno, da se osuši 400.000 ha poplavnega in močvirnega ozemlja in da se začne z namakanjem 400.000 ha. Melioracijskim ustanovam so bile postavljene v letošnjem prvem letu petletke naslednje naloge: umetno namakanje 9.280 ha, osušitev 35.055 ha in zavarovanje pred poplavami 14.127 ha zemljišč. Za ta dela je država odobrila kredit 377,3 milijona dinarjev, za namakanje pa je določen kredit 112,8 milijona dinarjev.

Največji del mreže prekopov za namakanje gradijo v Vojvodini in Makedoniji. To bo omogočilo, da bo Vojvodina kot naša glavna žitnica obenem z drugimi agrotehničnimi ukrepi dvignila kmetijsko proizvodnjo na mnogo višjo stopnjo. Makedonija pa bo prišla od proizvodnje žita k proizvodnji industrijskih rastlin.

Z uresničenjem plana meloracij se bo v Jugoslaviji znatno povečala proizvodnja žita, masti, mesa, mleka in drugih proizvodov. Z njo se bo izboljšala prehrana prebivalstva in preskrba industrije s surovinami.

Drobne novice

Med vojno je bilo v Beogradu razdejanih 40 odstotkov ulic, 25 odst. vodovodnih instalacij, 30 odst. električnih napeljav, prometna sredstva pa so bila skoraj vsa uničena. Od osvoboditve Beograda doslej je bilo obnovljenih okrog 70 odstotkov poslopij s približno 2600 stanovanji. Letos so še posebej popravili 200 stanovanj, v 140 novih hišah so jih pridobili 1700. Izvršni odbor mestnega ljudskega odbora je zgradil 1700 stanovanj, republiške ustanove pa 700. Petletni plan določa, da bodo leta 1951 pridobili letno 9000 stanovanj.

Deset kilometrov avtomobilske ceste „Bratstva in enotnosti" so že izročili prometu. Nedavno so združili zagrebški odsek avtostrade, ki so ga gradili prostovoljno člani Ljudske fronte v Zagrebu, z odsekom, ki ga gradi gradbeno podjetje „Novi put" Na tem odseku je zgrajenega že 20 km spodnjega ustroja ceste, popolnoma je pa končana cesta v dolžini 10 km.

V Črni gori je bila letos zelo uspešna gradbena sezona. Letos so največ zidali v Titovgradu, na kraju prejšnje Podgorice, ki je bila med vojno skoraj povsem razdejana. Titovgrad bo letos pridobil 170 stanovanj. Zgradili so pa tudi številna javna poslopja: dve veliki osnovni šoli, pošto, hotel, veleblagovnice itd. Pred zaključkom so gradbena dela pri srednji tehniški šoli. V Titovgradu gradijo tudi tri velike mostove. Most čez Morače je eden največjih cestnih mostov v naši državi. Zgrajen bo do konca tega meseca. Letos so zgradili tudi nekaj industrijskih objektov v Črni gori: dve tovarni za konserviranje rib in eno za konserviranje sadja. Gradijo še tri elektrarne: eno kalorično in dve hidrocentrali. V Titovgradu bodo zgradili veliko tovarno pohištva. Za pospeševanje tujskega prometa so letos zgradili več gostinskih objektov.

V glavnem mestu Makedonije, v Skoplju bodo zgradili v industrijski četrti velik obutveni kombinat. Usnjarna „Goce Delčev" je že gotova. Druge tovarne tega kombinata še gradijo. Prihodnje leto bodo zgradili tovarno čevljev. Drugi industrijski kombinat v Skoplju bodo tovarne za predelavo tobaka s tovarno nikotina. To bo največji tobačni kombinat v Evropi. Nadalje bodo zgradili v Kočanskem okraju, središču pridelovanja riža, rižni kombinat. Pridelovanje riža v kočanskem okraju se bo zelo razširilo. V ta namen gradijo veliko umetno jezero, da bodo imeli vodo za namakanje riževih polj. Letos so na Kočanskih poljih pridelali 6.5 milijona kg riža, leta 1951 pa ga bodo 26 milijonov kg. Četrti kombinat je hidrocentrala Mavrovo na planoti Bistra ob cesti Skoplje-Ohrid. Tam gradijo veliko umetno jezero. Velika hidrocentrala bo dajala električni tok mnogim industrijskim podjetjem. Delo bo končano že leta 1950.

Društvo pravnikov LRS je bilo ustanovljeno pred kratkim v Ljubljani. Zborovalci so izvolili za prvega častnega člana društva podpredsednika zvezne vlade tov. Edvarda Kardelja. Poslali so tudi protestno resolucijo Svetu zunanjih ministrov štirih velesil z zahtevo po pravični rešitvi vprašanja Slovenske Koroške.

Petletni plan za Istro in Reko je sprejel Sabor LR Hrvatske. Za izpolnitev osnovnih nalog petletnega plana bodo investirali na ozemlju Istre in Reke (razen zveznih investicij) 4.160,000.000 dinarjev.

France Bevk, pisatelj in ljudski poslanec, bivši predsednik Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Trst in Slovensko Primorje je bil na zasedanju Ljudske skupščine Slovenije izvoljen za 3. podpredsednika Prezidija Ljudske skupščine LRS.

Za hidrocentralo na Drini pri Zvorniku so pomožna dela končana. Z gradnjo bodo pričeli spomladi. Drino bodo zajezili z 20 m visokim jezom.

KAKO JE NASTALA NOVA JUGOSLAVIJA

PETA OFENZIVA

V tej ofenzivi so Nemci izmetali na sto tisoče letakov. Dobesedno v vsakem grmu se najde kakšen letak, ki so ga Nemci vrgli skupno z bombami. To so stari nemški triki, različni »Ausweisi«, pozivi k predaji. Posebno veliko število letakov je namenjeno našim ranjencem. Oni vedo, da imamo na tisoče ranjencev, zato jih skušajo demoralizirati. Vse te nemške letake pa mi od vsepovsod skrbno zbiramo. Potrebni so našim borcem, ki jih ali uporabljajo kot pisalni papir, ali pa ta izvrsten, tenak papir izkoriščajo za zvijanje cigaret. Kadar smo pa željni šale, tedaj čitamo te letake in se smejemo neumnostim Fricev.

Četrtek, 27. maj.

Žabjak. — Že drugi dan dežuje. Sedimo pod šotorom z Obradom Cicmilom in Tošom Vujasinovičem. Odkar smo se mi umaknili iz Črne gore, se je Obrad Cicmil skrival skoraj leto dni na Pivski planini. Največ časa je bil v vasi Nedajnu. Spomladi, poleti in jeseni je bil še z enajstimi tovariši v gozdu, pozimi, ko je zapadel sneg, pa je šel v vas, ker bi ga drugače sledovi v snegu izdali. V neki hiši v Nedajnu je živel trideset dni. Nekaj družin je vedelo, da se tu skrivajo partizani, vendar jih nihče ni izdal. Prihajali so četniki, obkolili vas, zasliševali žene, otroke, za kazen pretepli vso vas, vendar izdajalca ni bilo.

Obrad Cicmil nam pripoveduje o pogovoru, ki ga je imel z nekim kmetom s Pive. Ta kmet je vprašal četnika, zakaj se Draža Mihajlovič bori ramo ob rami z okupatorji. Četnik mu je odgovoril: Ne, mi škodujemo okupatorju. Njegovo letalstvo smo pritegnili nad partizane in zaradi tega je manj letal na vzhodni fronti in v Afriki!

Peko pripoveduje, da se tretja divizija junaško bori na sektorju Nikšič—Šavnik in Gacko—Goransko. V teh smereh napadajo Nemci z ogromnimi silami. Zdi se, da napadata dve nemški diviziji. Prvi napad so Nemci začeli od Nikšiča čez Gornje polje proti Javorki. Na tem odseku branijo položaje že skoraj deset dni Prva dalmatinska brigada in deli Desete hercegovske. Proti Peti črnogorski brigadi, ki je na odseku Nikšič—Šavnik, so Nemci vrgli v borbo tudi velike tanke, ki se imenujejo »panterji«. Pri Lukovem, pred Nikšičem, na Komandirovem griču, pri Krnovski glavici so Črnogorci prizadejali Nemcem velike izgube. To so bile morda do sedaj najhujše bitke v vsej tej ofenzivi. Ko so se pojavili nemški tanki tipa »Panter«, je pričela streljati naša protitankovska artilerija. Granate pa so se odbijale od tankovskega oklepa. Sava se je pričel hudovati nad artileristi in je sam sedel za top. Z drugo granato je zadel v sredo tanka. Granata se je odbila in Sava je uvidel, da na ta način ne bo nič dosegel proti »Panterjem«. Potrepljal je topničarje in zaukazal:

Sedaj pa uničujemo samo te topove!

Petek, 28. maj.

Žabjak. — Nocoj ob 0.30 nas je prebudil ropot štirimotornih »Halifaksov« in nam objavil, da je prišla angleška misija. Dolgo sem ležal buden in premišljeval o pomenu današnjega dne.

Brez dvoma predstavlja ta prihod — četudi samo vojaške misije — našo veliko zmago. Z našo upornostjo, z vztrajno borbo proti okupatorju smo si priborili prihod prve zavezniške misije. Res je, v teh dveh letih so nam naredili velike krivice. Kakšne podlosti je napravila begunska vlada v Londonu, kako nam je bilo težko, kadar je londonski radio govoril o »Robin Hoodu«, »za Timošenkom drugem največjem vojskovodji te vojne«, v resnici pa o najbolj zahrbtnem izdajalcu vseh časov — Draži Mihajloviču, kako nam je bilo težko, ko so plodove naše borbe pripisovali četnikom, nas pa imenovali bandite. Ogromno moči je bilo potrebno, da smo prepričali naše borce, da ne smemo nasesti provokaciji, da želi samo sovražnik razcep protihitlerjevske koalicije, da se stališče reakcionarnih elementov ne sme identificirati s stališčem angleške vlade. Naša Partija je vodila uporno borbo proti vsakemu sektaštvu v tem vprašanju in je stalno prepričevala, da je anglo-sovjetsko-ameriška zveza eden od temeljev zmagoslavne vojne.

Prihod angleške misije pa je danes tem večjega značaja — to je priznanje dejanskega stanja, priznanje naše moči, priznanje, da smo mi važen činitelj v borbi združenih narodov proti fašizmu.

Angleži so se odločili, da bodo poslali to vojno misijo v trenutku, ko smo priborili veliko vojaško zmago nad okupatorjem in njegovimi hlapci — četniki. Draža Mihajlovič je lahko predstavljal v očeh Angležev določeno silo vse dotlej, dokler je držal Črno goro, Hercegovino, del Bosne in Sadžak. Sedaj je potolčen; v teh krajih nima več nobenih sil in položaj se hitro razvija, Balkan bo kmalu postal poprišče še težjih borb. Ravno zato pošiljajo sedaj Angleži svojo misijo k nam — pošiljajo jo k tisti sili, ki jim je do sedaj pomagala in ki jim lahko dejansko zelo uspešno pomaga v bodoči borbi proti osi. Realisti. Tudi mi moramo biti realisti. Pretrpeti moramo težke žalitve iz bližnje preteklosti — drevesa nam ne smejo skriti gozda. Ojačitev in razširitev angleško-sovjetsko-ameriške zveze je osnovna naloga vseh svobodoljubnih sil v svetu. S svoje strani bomo mi še naprej doprinašali svoj delež.

Okoli desetih zjutraj so Angleži šli mimo nas — njih šest. Na Negobuškom polju jih je dočakal Velko Ilič. Vreme je bilo zelo slabo; veter je pihal z brzino 70 km na uro. Na vso srečo se nihče ni poškodoval. Ko se je spustil eden izmed voditeljev delegacije, kapetan Dicken, ga je neki borec objel in mu dejal:

»Dobrodošli, zavezniki!«

Po poti so prihajali kmetje in prinašali kruh in mleko in jim govorili:

»Dobrodošli! Že davno smo vas pričakovali!«

(Dalje)

O volku v ovčji koži in jagenjcih

Pripovedka za stare in mlade pionirje

Zapadel je prvi sneg, mraz je pritisnil z razoranih pobočij Karavank. V veliki izbi je prijetna toplota velike peči privabila k sebi dedka in pionirje. Utaborili so se na klopeh ter v zboru zahtevali, tako kot so videli starejše bratce na sestanku. Njih geslo je bilo: Dedek, hočemo pravljico! Hočemo pravljico! Tem zahtevam je dedek moral ugoditi in je pričel:

Dragi pionirji, povedal vam bom ono o volku v ovčji koži in jagenjcih. Pripovedka bi se lahko pričela takole:

Ko je mati ovca nekega lepega dne odšla, da nabavi hrane za svoje mlade, je ob odhodu zabičala jagenjcem: »Čuvajte se volka, njegovega zaroda in vseh zveri. Predvsem pa nikomur ne odpirajte vrat, pa čeprav bo še tako lepo govoril. Saj ste že dorasli in poznate zveri raznih vrst, ki so uničile že mnogo jagenjcev in še dandanes prežijo, da bi nas spravile iz sveta.

Jagenjci so pazljivo poslušali svojo mater. Ko je mati odšla, so bili sicer nekaj časa obupani, vendar pa so si mladi in zdravi jagenjci kmalu opomogli od zaskrbljenosti. Vedeli so, da se bo mati gotovo in kmalu vrnila.

Vse vas bo, dragi pionirji, predvsem zanimalo, kaj se je dogodilo od odhoda matere ovce, ko so bili jagenjci sami za zaprtimi vrati.

Na prvem sestanku po odhodu matere so jagenjci sklenili, da se bodo sami branili pred vsemi gozdnimi zvermi, vse dotlej, da se mati ne bo vrnila.

Nekaj ur po odhodu matere-ovce je prilomastil pred bivališče sivi skalni volk. Zavohal je jagnjeta, pocedila se mu je velika slina in brez pomisleka je surovo potrkal na vrata in zahteval, naj mu takoj odpro. Jagenjci so takoj spoznali sovražnika in mu odgovorili izza zaprtih vrat: »Poznamo te, stari potuhnjenec; ne čudimo se, da si se takoj pojavil, čim je odšla naša mati. Poznamo te prav tako dobro kakor vse druge zveri. Ne odpremo ti, ker vemo, da so poklali tvoji daljni in bližnji sorodniki že nešteto naših bratov in bratrancev in da nadaljujejo svoja zločinska dela prav tako danes, kadar le morejo, Toda, sivec, minuli so časi, ko je bil ves svet kraljestvo zveri. Minuli so časi, ko so rjave zveri, vse nadute v novih kratkih škornjih iz ukradenega usnja postopale po svetu. Minuli so časi, ko so prav te zveri pridigale o »Herrenvolku«- zveri, ki imajo pravico klati, ki imajo edine pravico do »življenjskega prostora«. Ali se ne spominjaš več tiste velike vojne, v kateri je veliki lovec pokončal mnoge teh rjavih hudodelcev? Morda ti bo v spominu, da si te rjave volkove oklal celo potem, ko jih je ranil veliki lovec. No, volkovi imate pač čudne narodne običaje, pa najsi ste črni, rjavi ali celo sivi. Ozri se, staruh, po zelenem gozdu in videl boš, kaj je še preostalo. Stekli rjavi volkovi, kar jih je preostalo, se vsi pobiti še danes vlačijo okoli gozdnih parobkov. Ne razbijaj zaman, sivi volk, to nasilje ti ne priliči, spominja na sorodnost z onimi rjavimi!«

Taka odločnost in neljuba dejstva so strašno razjezila sivega volka, grdo je med groznim renčanjem zaklel, da se je stresel dom jagenjcev, in odšantal v gozd. Ves besen je v gozdu poklical volčiče in jim ukazal, pojdite in uženite manjvredna jagenjca.

Iz gozda so kmalu za tem pridrli volčiči, tolkli po vratih s palicami in s starim puškinim kopitom, ki so ga pobrali v gozdu, ko ga je odvrgel lovec. Ko niso s tem dosegli ničesar, je najbolj napihnjeni volčič stopil pred vrata in zavpil: »Še bo prišel čas, ko bomo obračunali z vami!« Jagenjci pa se z volčjo zalego sploh niso razgovarjali, zato so jo ti kmalu potegnili v gozd. Medtem se je stari volk zavlekel za staro hruško v bližini svojega brloga in se zatopil v globoko razmišljanje. Po dolgotrajnem in napornem umskem delu se mu je končno razjasnil obraz. Pri tem je njegovo kozavo lice spreletel samozadovoljen nasmešek. Tako bo, si je sam nehote na glas pritrdil. Zastrašim in prevarim jih, pošljem jim enega volčiča in kar sami jo bodo pridrli iz hiše. In potem je dobil kar slinasta usta ob misli na mlado jagnjetino. S takimi načrti je stekel v brlog in ukazal enemu volčiču: »Brž k telefonu in spregovori jagenjcem, kakor sem te učil.« Najmlajši volčič, ki se še v današnjih časih ponaša z lepimi belimi dokolenkami, je zgrabil slušalko telefona, poiskal številko in zaklical z ostrim glasom: »Halo, halo! Ali je tam dom jagnjet?« Ko se je koj nato oglasil na telefonu eden izmed jagenjcev, je volčič v belih dokolenkah nadaljeval: »Halo, halo, tukaj Werwolf!« Tako ga je navadil sivi volk, kajti bilo je že leto 1947 in to novo ime ima pač večji pomen. Stari sivi volk se je ob tem spomnil na idejnega očeta tega novega naziva, ki ga nevoščljivci dandanašnji dan zmerjajo s »pleskarjem«. Vsi volkovi raznih vrst pa se še danes s častjo spominjajo velikega steklega rjavega volka »Führerja«. Tako je premišljeval sivec, medtem pa je njegov volčič rohnel po telefonu: »Tukaj Werwolf! Takoj bomo spustili vašo bajturo v zrak in potem bo enkrat konec z vami, smrkavci! Kmalu bomo tudi z vami naredili konec kakor z vsemi tistimi, ki delajo še danes nemir v deželi.«

Jagenjci so spoznali po glasu volčjo zalego. Imeli so že pripravljen odgovor. »Hej, spoznali smo te, Werwolf, po glasu smo te spoznali, da si običajen volčič, sin sivega volka. Vsekakor ti svetujemo, da si oprezen, kajti zvedeli smo, da se v gozdu nahaja lovec. Mislimo, da je nekoliko neprevidno in nevarno, da toliko hrešči te po telefonu. Na ta način lahko lovec odkrije vaš brlog.«

V odgovor so jagenjci slišali poleg užaljenega lajanja volčiča samo še ostro kletev sivega volka, nato pa je bila zveza prekinjena. V jagnječjem domu je nastalo veliko veselje, vsa mladina se je združila v kolo in zaplesala borbeno pesem. Mislim, da vam je znano, pionirji, katero kolo so plesali in kakšne pesmi so peli.

Kaj pa je napravil sivi volk? Ko mu z grožnjami, z zastraševanjem, z vsemi dosedanjimi sredstvi ni uspelo, pokončati jagenjcev, se je ponovno zavlekel za staro hruško ter pričel razmišljati, kako bi prišel do mastnega prigrizka. Po dolgem razmišljanju se mu je v glavi porodila naslednja zvijača: »Preoblekel se bom v kozjo kožo, tace in gobec si bom namazal z belo moko, spremenil bom glas ter se bom tako našemljen lahko izdal za njih tetko kozo, katere se sigurno ne bodo zbali. Ko bom povedal, da jim nosim hrano, mi bodo odprli in potem, hahaha!« se je sam pri sebi zasmejal volk ter zašklepetal z zobmi.

Proti poldnevu se je tako našemljen pojavil sivi volk zopet pred vrati ter zaklical s tankim hripavim glasom: »Ljubi moji otročički, odprite vrata, prišla je vaša tetka koza, prinašam vam hrane. Slišala sem, da je odšla vaša mamica, gotovo vas je pozabila nahraniti. Mislila sem si, da nikogar ni, da bi se pobrigal za malčke. (Sivi volk se je pri tem obliznil.) Sveta dolžnost najbližjih sorodnikov in vaših prisrčnih prijateljev, da vam pomagajo v sili.«

»Dragi pionirji,« se je med pripovedovanjem odhrknil dedek, »sedaj sem vam povedal, kaj vse je počel volk, nisem pa povedal še, kaj je pri tem mislil, zato bom dodal še naslednje:

Odstavek, v katerem je dedek pojasnil pionirjem, kaj volkovi in volčiči mislijo vedno, kadar se spravljajo na svoje žrtve. Če bi bili odkriti, bi morali govoriti takole:

Sivi volk: »Sem najboljši prijatelj ovc in jagenjcev. Že dve leti se učim vašega jezika, ki ga zaradi tega tudi odlično obvladam.« Izjavili bi pa tudi volčiči: »Trudimo in prizadevamo si za pravice našega rodu.« Nato bi zopet rekel stari volk: »Pišem za vas celo list v vašem jeziku,« in dodali bi še volčiči: »Mi pa vas vzgajamo z našim »Zelenim časom«, glasilom zaspanih volčičev in z Volkčasopisom stalno opozarjamo na nesmiselnost vaše upornosti.« Nato bi dejal sivi volk: »Ščitim sicer hijene ter smatram, da je napačna vaša trditev, da so te uboge pribegle živalice škodljive jagnječemu rodu.« Eden izmed volčičev pa bi dodal: »Mi sicer branimo stekle rjave volkove, vendar samo zaradi tega, ker ni dovolj dokazov, da so stekli. Če pa so že res stekli, zopet ni dokazov, da so koga ugriznili. Vendar mi smo obsodili na doživljenjski zapor tistega steklega rjavega volka, ki je v letih velike morije odgnal iz vašega okolišča jagnječje družine in mnoge celo poklal. Nič nam ne morete očitati, da nismo pravični. Seveda vi že zopet kričite, da je premalo kazni, da zahtevate smrt steklemu rjavemu volku, da zahtevate kazen za sodelavce — volčiče.« Prav tako bi zavpili volčiči: »Ali vam nismo dovolili, da se nabranite z gnilim listjem in hrano. Obljubili smo vam pred kratkim celo dobro hrano, vendar nismo krivi mi, če se je pokvarila zaradi slabih vremenskih razmer, ki vladajo v vsej državi volčičev. Sicer je pa v kraljestvu zveri navada, da se vsak prehranjuje, kakor ve in zna. Ker ste bili, dragi jagenjci, neposlušni, smo vas pač morali malo potolči s tistim, kar smo imeli pri roki. Ne jemljite tega za zlo, lahko bi se zgodilo še kaj hujšega. Spametujte se, mirujte, prenehajte s svojimi zahtevami! Predvsem se morate zavedati, da ste mala šovinistična skupina jagenjcev v državi volčičev. Ne čakajte na svojo mater, kajti prepričani smo, da ne bo prišla. Odprite svoja vrata in predajte se!«

Dragi pionirji, vse take in podobne besede ima volčji zarod. Vse take stvari delajo, pri tem pa, kadar smatrajo za potrebno, oblečejo ovčji kožuh ali celo kožo tetke koze.

Da nadaljujem. Že so hoteli jagenjci, zapeljani od sladkih besed, odpreti našemljenemu volku vrata, ko so mlajši med njimi spoznali prevaro. Da bi ga razkrinkali, so predložili, da zapeljivec pred vrati pomoli v dokaz svojo taco skozi špranjo. Sivi volk je brez premisleka pomolil z moko nasuto taco, iz katere so molile velike, dolge temnosive kocine. Ponekod so bile te kocine kar črne, prav take, kakor so bili njegovi nameni.

Po teh kocinah so sedaj spoznali vsi jagenjci volka in pričeli vpiti: »Ti si volk, sivi volk, hudobni volk. Stran od našega praga, mi ne maramo nič tvojega, a tudi tebi ničesar ne damo.«

Ves divji, ker je bil razkrinkan, je pričel volk besno groziti. Z ramen mu je padla koža, s katero se je našemil, in tisti jagenjci, ki so splezali na visoko okno, so sedaj videli pred seboj starega hudobneža, vsega razgaljenega. Za pasom so mu viseli noži, bombe, baje je bila med njimi celo tista znamenita atomska bomba. V rokah pa je vihtel, no, kaj boste rekli, tisto znano puškino kopito. Zaradi višine okna ni mogel volk zadeti vseh jagenjcev, ki so se mu posmehovali. Nekatere pa je v svoji veliki jezi brezobzirno oplazil, nato pa ves jezen odšel. Še dolgo za tem so za njim vpili jagenjci: »Dol s starino, dol z volkovi vseh vrst, dol s hlapci — volčiči, dol z reakcijo, proč z volkovi v ovčjih in kozjih kožah.« Tako so se orili glasovi veselih jagenjcev, ki so bili budni in so zato zmagali v boju s sivim volkom, v boju z vsemi volčiči in prav prepričan sem, da bodo sigurno pričakali svojo mater, ki jim bo edina odprla vrata svobode.

Dedek je končal, pionirji so predahnili in se pričeli nato še sami pomenkovati. Nekateri so dejali, da je pravljica samo pravljica, drugi zopet, da je nekaj resnice v njej. Njih komandir pa je dejal, da je dedkova pripovedka pravilno pokazala, kakšni so volkovi in kaj vse počno. Povedala je, kako včasih odkrito grozijo, nato pa zopet oblečejo ovčjo ali pa kako drugo kožo, včasih spremene celo svoj glas. Komandir pionirjev je še poudaril, da bi se lahko dogajalo kaj podobnega tudi med ljudmi. To je rekel zato, ker se je spomnil na grožnje z novo izselitvijo, na hišne preiskave, na zapore, na grožnje z novo vojno in na grožnje s tisto atomsko bombo, ki pa je baje danes že tudi zastarela. Dejal je, da se v glavnem strinja, vendar bi hotel nekaj malega popraviti, in sicer »da vsa tropa volkov pri nas na Slovenskem Koroškem danes nima več opravka z ovcami in jagenjci — temveč z novim rodom.« Ta novi rod bo v skupnosti vseh naprednih narodov z velikim bratskim zaščitnikom, ki so ga jagenjci klicali za lovca, mi pa mu pravimo velika Sovjetska zveza, obračunal z volkovi, reakcijo in imperializmom, kakor je prav ta rod že obračunal v minuli vojni z rjavimi volkovi — nacifašizmom. —go

„Ljubljanske novice", prvi slovenski časopis

V začetku januarja se spominjamo 151. obletnice pričetka izhajanja »Ljubljanskih novic« — prvega slovenskega časnika. »Ljubljanske novice« je od l. 1797 do 1799 urejeval prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik. Dne 8. januarja t. l. pa bo 129. obletnica Vodnikove smrti. Ob tej priložnosti se naj na kratko spomnimo pomena »Ljubljanskih novic« in dela Valentina Vodnika.

»Ljubljanske novice« so izhajale poldrugo leto po dvakrat, potem po enkrat na teden. Vsekakor pa niso bile »Ljubljanske novice« časnik, kakršni so danes. Takratni časniki niso obravnavali aktualnih političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj. Pod habsburško monarhijo je smel časopis obveščati svoje bralce le z uradnimi in poluradnimi poročili.

Razume se, da je vsebina »Ljubljanskih novic« na splošno podobna vsebini tedanjih časopisov. Vendar pa pomenijo »Ljubljanske novice« za Slovence več kot uradno glasilo in poročanje novic. V njih je Vodnik izražal tudi svoje misli o slovenski kulturi, o Slovanih, o njihovi zgodovini in razširjenosti. Tu je objavil svoj znani spis »Povedanje od slovenskiga jezika«. Zato obletnica »Ljubljanskih novic« ni za Slovence le spomin na začetke slovenskega časnikarstva, ampak tudi spomin na oblikovanje slovenske narodne kulture in na politični preporod.

Urednik »Ljubljanskih novic« — Valentin Vodnik — je prvi slovenski pesnik, ki se je zavedal velikanske vloge pesnika za svoj narod. Njegove domorodne pesmi »Zadovoljni Kranjec«, »Ilirija oživljena« in druge so bile precejšnjo dobo napotilo in izraz prebujajoče se slovenske zavesti. Njegovo literarno delo, zlasti pa poljudno znanstveno in časnikarsko delo ustvarja temelje takratne pisane besede. Pomena svojega dela za slovenski narod se je Valentin Vodnik prav dobro zavedal. Samozavestno je zapisal o sebi:

»Ne hčere ne sina po meni ne bo, dovolj je spomina me pesmi pojo!«

Slovenski narod mu je iz hvaležnosti postavil spomenik, v katerega kamen so vklesani ti njegovi ponosni verzi. Valentin Vodnik zasluži hvaležnost slovenskega naroda, kakor jo zaslužijo vsi tisti, ki so se in ki se še sedaj borijo za koristi vseh Slovencev v isti domovini.

O KOLIKI KONJ

Po raznih statistikah oboli od 100 notranje obolelih konj približno 40 na koliki. Konj namreč kaže zaradi anatomske gradnje prebavil posebno nagnjenje k temu obolenju. Mali želodec s krepkim zapiračem onemogoča bruhanje in k silni dolžini črev pride še posebna občutljivost trebušnih organov.

Česti vzrok obolenja je prehlajenje zaradi prepiha, mrzle prhe na razgreto telo ali pa notranje prehlajenje po mrzli pitni vodi ali zmrzli krmi. Preobilno krmljenje, težko prebavljiva sveža zrnata krma, ki rada v želodcu nabrekne, hlastno požiranje, če je žival pregladovna, napreganje takoj po obilnem krmljenju, često povzročajo obolenje. Nadalje povzroča koliko krma, ki je podvržena vrenju, kakor mlada trava in mlada detelja, ovenela trava, sveže seno, krompirjevka, dalj časa trajajoče krmljenje s samo koruzo. Razne okolnosti, na primer predolgo mirovanje, prebavna oslabelost po krmljenju, preveč olesenele krme (detelje), prekratka rezanica, pospešujejo kopičenje hrane zlasti v debelem črevesju. Če konj žre mokrotno nasteljo, če prenaglo preidemo od lahke k težki krmi (n. pr. od ovsene k pšenični ali rženi slami), ali če se konju nabere v črevesju pesek, je prav tako nevarno za obolenje. Preobilno krmljenje z otrobi pospešuje tvorbo črevesnih kamnov. Redkeje se pojavlja kolika zaradi požiranja zraka, zaradi plesnive, pokvarjene hrane (kruha) in strupenih snovi. Gliste povzročajo običajno le lahke, toda pogoste napade kolike, resno obolenje pa, če se zvijejo v klopčič in zamašijo črevo. Notranji vzroki za obolenje so črevesni katarji, čiri na želodčni ali črevesni sluznici, razni zapleti črevesnih zavojev, predvsem pa tako imenovani anevrizmi (izbokline) prednje opornjaške arterije in s tem zamašitev krvnih žil, ki oskrbujejo trebušno drobovino. Zametki črvnih zajedalcev zaidejo v trebušne krvne žile, kjer nastanejo spremembe (raskavost, izbočenost). Posledica teh sprememb je, da se zamašijo žile, ki dovažajo kri črevesju. Del črevesa, ki tako ne dobiva krvi ali pa ima le delen dotok krvi, ohromi in ne deluje. Pred ohromelim črevesjem se nabira blato in plini, ki povzročajo bolečine — torej koliko.

Za vse vrste kolike so značilne bolečine v trebuhu in jih spoznamo po nemiru, razburjenosti, stopicanju, kopanju s prednjimi nogami, udarjanjem z zadnjimi nogami proti trebuhu, opiranjem na trebuh, leganjem in stajanjem. Pri hujšem obolenju se meče žival na tla in se valja, vztraja nekaj časa v hrbtni legi, krči noge in bolestno stoka. Žre sploh ne, ali pa le malo, kadar bolečine popustijo. Trebušni zvoki so zadušeni, neslišni ali spremenjeni. Kljub pritisku na blato konj po malem ali pa sploh ne blati. Mokri le po kapljicah ali pa sploh ne. Vročine vsaj v začetku ni, tudi puls je sprva komaj spremenjen. Čim se stanje poslabša, poraste notranja temperatura in puls se pospeši, zunanja telesna toplota je neenakomerna. Ušesa in noge so mrzle. Bolnik hitro diha, se znoji in trese, gobec je suh ali mazasto moker, trebuh napihnjen. Na skrajno resni položaj nas opominja riganje ali celo bruhanje (če poči želodec), pasji stav (žival sedi kot pes), klečeči stav (verjetnost zapleta ali počenja črev), bolestno napenjanje na blato, pri čemer iztisne samo nekaj sluze. Ves potek bolezni je hiter in hrupen, le pri navadni zapeki traja bolezen lahko tudi več dni.

Če bolečine in krči popustijo in se črevo odpre ter se začujejo živahni šumi v trebuhu, je to dober znak. Če se puls poslabša, vročina poraste in pade pod normalo, sluznice rdeče pomodrijo, če postane konj popolnoma brezbrižen nasproti okolici, mirno leži ali stoji, z zobmi škriplje, če izraža v licu strah, trebuh napihne, se pojavi mrzel znoj in tresljaj udov, tedaj je kmalu po njem.

Vse vrste kolike se pojavljajo z bolečinami v trebuhu. Krči, zapeke, plini, zapleti, liste itd. povzročajo vrsto kolike, ki jo more navadno določiti le strokovnjak. V vsakem primeru pa je obolenje lahko komplicirano. Zato je vedno pri koliki nujno nasvetovati zdravniško pomoč. Za zdravljenje kolike veljata v splošnem dve smernici: 1. omiljenje bolečin in 2. otvoritev črevesa. Bolečine blažimo s toploto. Telo, posebno trebuh, drgnemo s slamo, krepko zvito v klopčič. Pri tem orosimo trebušne stene s kafrovcem ali žganjem z dodatkom terpentina v razmerju 8:1. Nato trebuh toplo ovijemo z volneno odejo ali pa grejemo s toplimi obkladki, ki jih menjamo vsako drugo uro. Črevo pa izpraznjujemo z izdatnimi mlečnimi klistiri, v katerih smo raztopili nekoliko mila. Pri večjih bolečinah uporabljamo topel kamilčni čaj kot klistir. Pred klistiranjem odstranimo morebitno blato iz mastnika, pri čemer moramo ravnati zelo previdno s porezanimi nohti in naoljano roko, ker se vsaka najmanjša praska na sluznici lahko bridko maščuje. Če je le mogoče, prepustimo ta posel strokovnjaku, nikakor pa ne kakšnemu mazaču. Kot notranje odvajalno sredstvo uporabljamo Glauberjevo sol. Srednji obrok znaša četrt kilograma, ki ga lahko po potrebi čez dve uri ponovimo. Priporočljivo je dajati živali Glauberjevo ali grenko sol s testom, kajti zalivanje tekočih zdravil je nerodno in tudi nevarno, če zaide v sapnik in pljuča. Strokovnjak uporablja za to nosno-želodčno cev. Leganje in valjanje konju lahko mirne duše pustimo. Splošna bojazen, da bi valjanje in poleganje pospešilo zaplet črev, je pretirana. Nasprotno se celo dogaja, da valjanje položaj olajša ali celo premaknjeno črevo izravna. Preprečiti pa moramo, da bi se konj brezobzirno zrušil na tla, posebno če so čreva ali želodec polna krme ali plinov. Bolnika moramo voditi korakoma, nikakor pa ne v dir.

Ta navodila veljajo le splošno kot začetna domača pomoč in za vse vrste kolike. Uporabljamo jih do pričetka živinozdravniškega zdravljenja, s katerim naj nikakor ne odlašamo, zlasti če traja kolika dalj kot eno uro. Krme bolni živali ne pokladajmo, večkrat pa ji ponudimo prestane vode, po možnosti z dodatkom lanenega sluza. Ležišče naj bo prostorno, suho in mehko. Po prestani bolezni pokladajmo le lahko prebavljiva krmila v malih obrokih. V tem pogledu radi grešimo in s tem lahko povzročimo ponovitev bolezni. Po prestani težki bolezni moramo privoščiti konju vsaj en do dva ni počitka.

Vet. F. Kulterer.

Kako bomo letos klali

Kakor vsa pretekla leta sme svinjerejec tudi letos klati zase samo 40 kg. Ker pa se je gospodi pri zeleni mizi zdelo, da je to za kmeta oziroma za svinjerejca le malo preveč maščobe in mesa, so sklenili, da mora oddati od vsakega prašiča, ki tehta nad 60 kg žive teže, tri kilograme masti brez kože ali 5 kg od prašiča, ki tehta nad 80 kg žive teže. Za oddano maščobo se od klavne teže odračuna 7 odnosno 12 kg. Za pojasnitev navedenega naj navedemo en primer:

V hiši sta dve odrasli osebi in otrok. Ti smejo zaklati svinjo s 100 kg žive teže.)Odrasli po 40 kg, otrok 20 kg). Klali so 100 kg težko svinjo. Ker še ni shlajena, se računa teža 98 kg. Ker tehta nad 80 kg žive teže, torej nad 64 kg klavne teže (80 odstotkov žive teže), mora lastnik oddati 5 kg maščobe brez kože, zato se mu od teže 98 kg odračuna 12 kg, torej se mu vračuna teža 86 kg. Ker ima pravico do 100 kg, mu ostane še 14 kg odprtih, ki jih sme pridržati od omenjenih kolin. Vse drugo mora oddati.

Tako se računa v dobrem primeru, to se pravi, če se svinje dajo dobro pitati. In kako je v nasprotnem primeru?

Prašičev pod 60 kg žive teže ne smemo klati. Ako jih kljub temu hočemo ali moramo klati, se vračunajo, ne oziraje se na dejansko težo 48 kg klavne teže in tudi od njih se mora oddati predpisanih 3 kg maščobe. Tako se lahko zgodi, da mora svinjerejec oddati vso maščobo in ker vse leto ne dobi maščobnih kart, je za kazen, ker se je pečal s svinjerejo, vse leto brez masti. To je nemogoče stanje in mu je zakon odpomogel na ta način, da je dal živinozdravnikom pravico, da izstavijo svinjerejcu potrdilo, da se njegove svinje ne redijo zaradi različnih bolezni ter da jih lahko zakoljejo, ker se reja ne izplača. V tem primeru smejo klati tudi svinje izpod 60 kilogramov žive teže. Od takih ni treba oddati maščobe in vračuna se le toliko, kolikor žival dejansko tehta.

Opozoriti je treba še na eno okolnost. Ako svinje obolijo na kateri koli kužni bolezni, na primer na rdečici, je meso le »pogojno uporabljivo« in kot tako za prodajo v mesnici ne pride v poštev. Tudi od takih ni treba oddajati maščobe, meso pa se vračuna za polovično težo. Tudi tako potrdilo sme izstaviti samo živinozdravnik.

Iz navedenega je razvidno, da je taka postava zelo neprimerna za malega živinorejca, ki dostikrat nima možnosti, da bi svojo svinjo dobro opital, posebno če mu primanjkuje krme. V tem primeru mu tudi živinozdravnik ne more pomagati, ker mu ne more izstaviti potrdila, da je žival bolna. S težavo je žival dobil, s težavo je znašal krmo, in ker je je imel premalo, mu država odvzame pod zgoraj navedenimi pogoji vso korist. Veliki posestnik pa si bo pomagal na ta način, da bo take svinje, ki se slabo pitajo, oddal mesarju in bo obdržal zase samo take, ki imajo dovolj masti.

FRANCE BEVK: 19

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

Zaključki razmišljanja, ki jih je zadnje dni pestoval in negoval kot dete. Misel, ki ga je ves čal obletavala. Odpodil jo je zdaj pa zdaj, da bi si prihranil bridkost, pa mu je zopet sedela na duši. Saj ga ni mučila ena sama bolečina, bilo jih je sto, ena hujša od druge. Cerkev te krivice ne more in ne sme potrditi. V to je moral verovati trdno kakor v Boga. Kar je bilo izven tega, mu je vzbujalo grozo. A kakor je bila v nekaterih trenutkih njegova vera trdna, se mu je zdaj pa zdaj znova porajal grenek dvom, ki ga je begal že prve dni. Odganjal ga je in se trapil z očitki.

»Bog, moj Bog!«

In je bežal pred to mislijo, se zatekal k otroškim ničevostim, da bi se raztresel. Pregledoval je stare spise, stara pisma, zapiske in ničeve spomine, na katere je bil že pozabil... Danes je zadel na staro kroniko, ki je ležala v spodnjem predalu pisalne mize, založena s spisi. Ko je bil prišel v Vrsnik, jo je iztaknil v zakristiji. Pozneje mu je le še dvakrat ali trikrat zašla v roke.

Velika, v sivo platno vezana knjiga z rjavimi listi, ki so močno zaudarjali po plesni, že razjedena od moljev. Na prvi strani je bilo napisano z velekimi, ležečimi, neenakimi črkami: »Kronika duhovnije svetega Jurija«. Spodaj je bila narisana letnica. Pisava njegovega prednika. Bilo je ganljivo in vzbujalo je nasmeh, kako se je trudil, da bi napis okrasil z umetnimi vijugami in cveticami; le slabo se mu je posrečilo.

Gospod Martin je obračal list za listom in bral. Saj je bil nekoč že vse prebral, a stokrat pozabil, zdaj se mu je zdelo novo. Kazno je bilo, da je kronist polovico napisal po spominu, v enem dušku, le s površno navedbo letnic.

Vsakdanji dogodki samotne vasi, nič velikega, nič pretresljivega. Čedermacu je bilo ob branju toplo ob duši. Kakor da se mu je srce povezalo s preteklostjo tega kraja in mu zveni kot struna... Pred davnimi leti je bila pogorela kaplanija... V vasi je hudo razsajala otroška bolezen, v vsaki hiši je ležal mrlič. Prezidali so pročelje in lopo cerkve, dozidali zvonik... In zopet požar: V vasi so do tal pogorele tri hiše; neka starka, ki je rešila vnučka iz plamenov, je umrla od opeklin... In še in še... Vse popisano v domači slovenščini, s preprostimi besedami; pisec se je pogosto lovil za izrazi, pomagal si je z latinščino.

Prelistal je do zadnje strani, prebral zadnjo vrstico, se oslonil in se zamislil. Njegova roka je bila napisala samo dve strani kronike. Svetovna vojna, imena padlih, vdor Nemcev skozi Nadiško dolino, ko so se ljudje v strahu zatekli v Landarsko jamo... Leta njegovega pastirovanja so bila borna na važnih dogodkih.

Dotlej mu nikoli ni prišlo na misel, da bi zapisal največji in hkrati najžalostnejši dogodek duhovnije. Zdaj pa mu je roka iznenada sama segla po peresu. Pomočil ga je, že ga je vrgel po mizi in se zgrabil za čelo.

Le kako bi bilo to mogoče izraziti z nekaj suhimi besedami? Požar! Ena sama beseda, pet črt, a ni človeka s tako rodno domišljijo, da bi si ne znal naslikat vse njene strahote. Sikajoči plameni, vpitje in tarnanje, črna predstava bližnje bodočnosti brez doma in kruha. A kaj bodo potomci brali iz njegovih besed — ako jih bodo znali brati? Morda jih bo spomnilo le, da so nekoč govorili drug jezik.

Vzdihnil je in se prepaden ozrl okrog, kakor da je zablodil v goščavi. Kaj se ni bil lotil tega branja, da bi ubežal razmišljanju? Naj se je zatekel v deželo sanj, po ovinku se je zopet vrnil k svoji rani.

Znova je zgrabil za pero, ki mu je glasno drsalo po papirju. »Leta Gospodovega tisoč devet sto tri in tridesetega.« Ustavil se je in nekaj časa strmel v zapisano. Nato se je dvignil od mize... Zapisal bo, ko pride čas..

Dva dni potem, ko je prišel ukaz, ki je prepovedal slovensko molitev in petje, se je gospod Martin napotil k donu Jeremiji. Ni ga našel samega; imel je dva gosta: Potokarja in monsignorja Borellija, čigar mati je bila iz Sušja. Bil je v najlepših letih, dostojanstveno miren; vsako leto, najrajši na jesen, je prihajal za teden ali dva na oddih v hribe.

Pogovor je nanesel na »ferman«, kakor je Potokar posmehljivo imenoval zadnji ukaz, in nekoliko razburil duhove. Monsignor, ki ni poznal jezika svoje matere, ni soglašal z mnenjem ostalih gospodov; nastal je preženek, tu pa tam precej strupen, četudi se je gibal v mejah spodobnosti.

Čedermaca je potrlo, bridko se je zamislil. Ali je imel Španjut prav, ko je govoril o naziranju nekaterih cerkvenih krogov? Vsaka beseda, ki jo je slišal, mu je bila kot môra legla na srce. Ko sta s Potokarjem stopila na prosto in odhajala proti domu, se je globoko oddahnil. Nekaj časa sta imela isto pot. Ko sta stopala po bregu od kaplanije, ki je stala sredi cvetličnih gred, sta dolgo molčala.

Svetel jesenski dan se je že nagibal proti večeru. Sonce je še zmeraj stalo na nebu, le na nekatere obronke je bila že legla senca. Oblaki na zapadu so bili raztegnjeni v ozka povezma, goreli so v čudovitih barvah, kakor da se v njih zrcali neka bajna, rajska dežela.

Čedermac je z zanimanjem opazoval to zemljo, ki mu je bila znana že iz otroških let in mu je vzbujala spomine. Tja je z materjo zahajal k maši, tam so se mu prvič odprle skrivnosti knjig. Tudi cerkev z belim zvonikom je stala na samem, vas pa je bila razdeljena v tri skupine hiš. Pobočje je bilo pusto, suho; le-

JEAN DURKHEIM:

Slovenska Koroška - jugoslovanska Alzacija

(Odlomek iz brošure o Slovenski Koroški)

Francoski novinar Jean Durkheim, ki je spomladi obiskal Slovensko Koroško in katerega članek smo objavili v prevodu tudi v našem listu, je po povratku v Francijo izdal brošuro o vprašanju Slovenske Korgške. V naslednjem podajamo izvleček iz njegove brošure.

Kakor sem že prej govoril, se Koroška deli na dve etnično nasprotni skupini. Avstrijski del ima v svojih rokah vsa vodilna mesta. Skoraj ni potrebno poudarjati, da so že nekako po instinktu avstrijski orožniki, občinski tajniki, sodniki pristranski, čeprav bi morali brezpogojno izpolnjevati zakone. Ti niso naklonjeni Slovencem in jim delajo mnoge sitnosti. Slovenci pa se rušijo pod njihovimi udarci.

Kako bi se mogel spremeniti orožnik, ki so ga vse življenje vzgajali v sovraštvu do Slovencev in ki je še danes zaverovan v veličino germanizma. Kako bi tak orožnik mogel čutiti vsaj trohico ljubezni do tistih, ki jih je preganjal kot zveri; s katerimi se je zadnjih pet let boril kot z »izdajalskimi dezerterji iz Wehrmachta« in kot z »banditi«, ki so se zatekli v visoke gore ter bi lahko v težkih in krvavih okoliščinah še izgubili glavo. Morda pa je sedaj taisti orožnik spoznal, da so »banditi« v resnici le najboljši ljudje v deželi?...

Zdrava pamet nam pove, da to ni mogoče. Oblast bi lahko bila nepristranska samo pod tem pogojem, če bi vse urade razgnali in bi vanje stopili kot enakopravna skupina Slovencev in Avstrijci.

Še enkrat bom poudaril, da bi morali biti naklonjeni do tistih, ki so se borili proti skupnemu sovražniku vsega civiliziranega sveta in da zlasti partizani ne bi smeli biti podvrženi pravilom in utesnitvam zasedbenih oblasti. Izredno spotikljivo pa je dejstvo, da zasedbene oblasti uvrščajo v isto vrsto svoje nekdanje zaveznike in svoje nekdanje sovražnike. Angleške zasedbene oblasti se potemtakem nikakor ne morejo čuditi, če so zaradi njihovega ravnanja njihovi stari zavezniki razočarani, kar pa počasi prehaja v bes in ogorčenje.

Še enkrat moram pribiti, da Slovenci niti v moralnem niti v gmotnem oziru ne uživajo zakonitih pravic in se jih celo utesnjuje kot državljane druge cone. Še enkrat bom poudaril, da pa so prav Slovenci z orožjem v roki osvobodili notranjost pokrajine pred nacisti.

RASIZEM ŠE NI ZLOMLJEN

Kričeče krivice se neštetokrat ponavljajo tudi po kapitulaciji Hitlerjevega režima. Avstrijci smejo ustanavljati svoje politične stranke. Mar ni to nad vse krivično, da se Slovencem ta pravica jemlje? Avstrijci so že ustanovili štiri stranke: Komunistično, Social demokratsko, Ljudsko (konservativno in katoliško) in monarhistično stranko, ki se imenuje »Demokratična stranka«. Njej načeluje nacist Knappitsch, ki so pri njem ob aretaciji našli zalogo orožja in hitlerjanskih pogodb. Vse te stranke, med njimi seve tudi stranka Knappitscha, izdajajo svoje časopise. Samo Osvobodilna fronta slovenskih partizanov ne uživa nobenih takšnih pravic. Še tiste pravice, ki jih terja, so odbite.

VMEŠAVANJE ANGLEŽEV

Ko so angleške oblasti po nekajkratnih izgovorih končno le dale možnost, da se lahko OF uveljavi kot politična stranka, so postavili temu priznanju v podpis neki dokument. S podpisom tega dokumenta bi se OF obvezala sprejeti nekatere obveznosti. Zlasti pa bi se morala odpovedati temu, da bi smela propagirati kaj takega, kar bi spremenilo razmerje med ostalimi strankami.

Istočasno moramo vedeti, da so Angleži pristali na to, da se smejo ustanoviti štiri avstrijske stranke in da pri tem niso zahtevali, da bi te stranke podpisale takšen dokument.

Ali ni to zlo? Ta dokument je bil torej pripravljen za tiste razmere in je bil kot takšen nesprejemljiv. Življenjska zahteva programa koroških Slovencev je namreč priključitev svoje zemlje k Jugoslaviji. To ni nikakršna skrivnost. O tem ve ves svet. Niso mogli podpisati tega dokumenta, ker bi se z danimi pogoji sami obsodili.

Mar mislite, da je mogoče ustanoviti Komunistično partijo, če bi ji kdo vsilil kot pogoj ustanovitve to, da se mora odreči vsakršni protikapitalistični politiki.

DVOJNI UTEŽI, DVOJNA MERILA

Medtem ko angleške oblasti jemljejo slovenskim borcem pravico, da bi ustanovili politično stranko, smejo avstrijski nazadnjaki, med katerimi je večina bivših nacistov, svobodno širiti propagando v korist priključitve Koroške k Avstriji. Ti imajo pravico, da to propagando podpirajo tudi s starimi nacističnimi metodami.

Ti nazadnjaki so pozabili, da je os izgubila vojno. Ti zahtevajo jugoslovanske pokrajine in proglašajo njihovo priključitev k Avstriji. Te nemogoče zahteve pa še nikoli niso vznemirile angleških oblasti.

Na najrazličnejših primerih se odraža volja, da delajo Slovencem sitnosti. Na Koroškem je prepovedana jugoslovanska zastava in Titova slika. S takšnimi ukrepi hočejo zlomiti Slovence. To pa je zlasti žaljivo za eno izmed zavezniških držav. V kolikor sem mogel ugotoviti, ni bila nikjer na Koroškem prepovedana francoska ali ameriška zastava.

V neskončnost bi lahko naštevali primere, ki preprečujejo Slovencem, da bi se svobodno politično udejstvovali. In morda se vam ne zdi, da bi tisti, ki so se sami od sebe združili v borbi proti Hitlerju, si morali priboriti vsaj toliko pravic, da bi lahko svobodno odigrali svojo vlogo v političnem življenju rojstnega kraja. Verjetno bi pa morali imeti več pravic kot nacista Hans Piesch in Knappitsch.

GERMANIZACIJA SE NADALJUJE

V nekaterih pogledih se angleške oblasti pridružujejo avstrijskim, ko nadaljujejo s politiko germanizacije. Gotovo pa je bil za germanizacijo Hitler najbolj goreč propagator.

Kulturna društva, ki jih je Hitler razpustil, so zaprosila, da se jim znova dovoli ustanovitev. Dne 7. septembra leta 1945 so angleške oblasti prošnje zavrnile in navajale kot vzrok odklonitve neke drugačne razloge.

Slovenski napisi so prav tako prepovedani. Tudi v vaseh, kjer je vse prebivalstvo slovensko in govori slovenski, so uradna poročila, oglasi in uradni napisi v nemškem jeziku. Uporaba slovenskega jezika je prepovedana.

Nekateri avstrijski politiki, med njimi Hauptmann Newole, so mi govorili, da so pri tem zakonu možne tudi izjeme, vendar samo takrat, če občine to terjajo. V tem primeru se sme uporabljati dvojezičnost. Spomnil sem se, da župani na Koroškem niso bili izvoljeni, kar bi moralo biti pravilo v vsaki državi, ki bi se rada imenovala demokratična, ampak so bili določeni po bivšem nacistu Hansu Pieschu. Te občinske odbore pa je brez dvoma izbral. V Selah je vse prebivalstvo slovensko. Ko so prosili za dvojezično uradovanje, so jim to odklonili. Spoznal sem, da sem gospoda Hauptmanna Newolle ujel na laži.

V dveh vaseh sem videl sledove napisov. A avstrijskim orožnikom so pomagali nekdanji SS-ovci pri odstranjevanju slovenskih napisov, ki so jih nabili tamkaj prebivajoči Slovenci. Imel sem torej priložnost prisostvovati takšnemu prizoru. To se je dogodilo v Ebendorfu — v Dobrli vasi. Uniformiranima orožnikoma sta pomagala SS-ovec Hubert Kummer in SA-jevec Jožef Petek snemati napise v slovenskem jeziku.

Ni brez pomena še posebej poudariti, da v teh krajih angleške oblasti odgovarjajo v nemščini na pisma Slovencev in napisana v slovenskem jeziku.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringerstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: „Globus", Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

žalo je na soncu, redka drevesa so dajala le malo sence.

Hodila sta vštric po širokem kolovozu, noge so se jima spotikale na suhih kolotečinah. Zatopljena vsak v svoje misli sta prešla prvo skupino hiš; tedaj se je Potokar ozrl po Čedermacu.

»Ali si ga slišal?« se je trdo nasmehnil. »Mislim monsignorja.«

Čedermaca so navdajale iste misli.

»Ne morem se načuditi. Pa ga je rodila slovenska mati.«

»Koliko takih ljudi so že rodile slovenske matere! Poglej Skubina! Ta ima tudi slovenskega očeta. Kri ni vse. Ne vem, kaj odločuje. Vzgoja, slaboten značaj, močan vpliv okolice.«

»Pa Morandini?« Čedermac se je za trenutek ustavil. »Kaj naj rečemo o Morandiniju?«

»Saj, saj. Toda ta je iz drugačnega testa. Samorasel, ne da se vplivati; pa srce in glava sta mu na pravem mestu. Pozna nas in nas je vzljubil; krščanstvo mu ni prazna beseda.«

»Saj bi nikomur ne smela biti.«

»Pa je. Saj si slišal, da je. Ali pa smo mi v tako strašni zmoti. Pa nismo. Božje in cerkvene nauke obračajo po svoje. Na zunaj samo mleko in med, v svojem bistvu so pa pogani.«

Molčala sta nekaj trenutkov.

»Ne smem niti pomisliti,« je vzdihnil Čedermac, »da je morda takih tudi med njimi, ki odločajo o nas. Potem je naša pravda že vnaprej zgubljena.«

»Brez dvoma, nekateri so takih misli kot monsignor,« je rekel Potokar po premolku. »A upam, da niso vsi. Saj to bi bila groza. Toda bolje je, da se ne vdajamo preveč rožnatim upom. Lahko pa smo pripravljeni na marsikatero razočaranje.«

Molčala sta. Potokarjeve besede, ki niso izražale trdnega upanja v zmago, so Čedermaca razočarale. Bilo mu je grenko verjeti v poraz. Stopal je trše in prestvaljal palico daleč predse... Kolovoz se je bil zožil v peščeno stezo, ki se je vila okoli pobočja. Kaplana sta hodila drug za drugim. Na pot so visele veje grmovja, ki so ju zdaj pa zdaj pobožale z orumenelim listjem.

»In kako to sodi z nekega višjega, večnostnega pogleda,« se je Čedermac zopet oglasil iz misli, ki jih ni nehal mozgati. »Saj je prav. saj nič ne rečem, toda...« Umolknil je, kakor da ne najde prave besede, in trdo udaril s palico.

Potokar, ki je hodil spredaj, se je za hip ozrl po tovarišu.

»Da, z večnostnega pogleda, kadar sodi o naši zadevi,« je rekel porogljivo. »Kakor hitro je šlo za jezikovne pravice Italijanov na Malti, je zdrknil na zemska tla. Ali si ga videl, kako se je razvnel, ko sem mu jih omenil? Vzelo mu je sapo in besedo. Ni boljšega orožja, kakor da jih postaviš pred zrcalo.«

»Če bi to pomagalo,« je rekel Čedermac bridko. »Pa dosti ne pomaga. Izvije se kot jegulja. Saj sem poizkusil. Nikoli si nisem mislil, da smo si tako različni. Ne samo, da imamo povsem različne poglede na življenje, tudi občutimo drugače, drugače vrednotimo.«

Gospod Martin je bil prišel k Morandiniju na razgovor, kakor mu je bil obljubil. Zaradi potrtosti, ki ga je bila obšla, in zaradi monsignorjeve navzočnosti je bil redkobeseden; pogovor s prefektom je orisal le v glavnih potezah. Zdaj, ko je za Potokarjem pobiral stopinje, je opisal vse do potankosti, kolikor se je spominjal. Da mu vsega ne zaupajo, ga je še zmeraj rahlo peklo. Naj vedo, kako zna biti odločen, in naj ga ne sodijo po trenutni zablodi.

Utihnil je; nato sta dolgo molčala, kakor da vsak zase premlevata in mozgata.

»Veš, kaj me je najhuje zadelo?« je slednjič zopet povzel Čedermac s tresočim glasom. »Besede, da so cerkvene oblasti že dale svoj pristanek. Priznam, da se me polaščajo dvomi, vendar ne morem verjeti. Kateri škof bi se mogel tako daleč spozabiti?«

»Saj se ni,« je rekel Potokar s trdnim glasom. »Le verjemi! S tistimi besedami so ti le nastavili zanko. Nadškof tega ni storil in ne bo storil.«

»Kako to veš?«

»Rekel nam je. Pri njem smo bili. Obljubil nam je, da bo z vso močjo podpiral naše upravičene pritožbe.«

Čedermac je postal za nekaj trenutkov, kakor da ga je vsega prevzelo neko mogočno čustvo. Prosteje je zadihal. Bilo mu je, kakor da mu je neizmerna teža padla raz dušo.

»Pri njem ste bili? Torej ste v tej zadevi že kaj ukrenili?«

Potokar, ki je bil medtem šel dalje, je počakal, da ga je Čedermac znova dohitel.

»Mnogo smo storili. Mnogo korakov že naredili, mnogo pisem napisali. Pa saj veš, da vsega ne smemo obešati na veliki zvon. To bi stvari le škodilo. Še tako nam nezaupljivo gledajo na prste, merijo vsako stopinjo.«

»Že razumem. Prav je tako!« Čedermacu je iz ganjenosti, ki ga je obšla, milo zapel glas. «Pa sem mislil, sem se bal, da se je vsak zase zaprl v svojo samoto. Prav je tako! Verjemi, Jože, da me je strah, ako pomislim na bodočnost. Kaj bo iz ljudi, ako bodo ostali brez božjih naukov? Kaj bo iz njihovih duš? Posledice nasilno pretrgane vezi med dušami in Bogom, se bodo le prekmalu pokazale. Ljudje se obračajo proti nasilju, vedno več zagrenjenih glasov se sliši. Ne bom ti jih ponavljal, saj so morda že tudi tebi prišli na uho,« je nadaljeval ves v ognju, a hkrati iz vedno večje zmehčanosti. »En sam korak, pa bodo podvomili tudi o božji pravičnosti. Potem je samo še en korak do dvoma o Bogu. Samo še en korak! Tega oni ne vidijo, kakor da so udarjeni s slepoto. Treba jim je povedati. Greh, velik greh bi bil, ako bi to zamolčali. Že iz globoke skrbi za Cerkev je treba storiti vse, da se stvar prepreči,« si je obrisal čelo, na katerem so se mu nabrale kapljice mrzlega potu. »Ali ni upanja v uspeh?«

Potokar je naglo stopal po stezi, ki se je vila niz brda, da ga je Čedermac le stežka dohajal. V največji strmini je upočasnil korak.

»Upanje je vedno,« je odgovoril z negotovim glasom. »Upanja ne smemo izgubiti. Težko je le, ker še vedno tipamo v temi. Kdo je to povzročil? Koliko je stvar že dozorela? Vprašanja, na katera ne najdemo odgovora. Če nevarnost jasno vidiš pred seboj, jo je laže odbiti. Usodno pa je, ako se tako dolgo bojuješ s sencami, da je vse izgubljeno.«

(Dalje)

Lepa darila
za vsakogar je
KOLEDAR SLOV. KOROŠKE